

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
ВАДИМА ГЕТЬМАНА

ФАКУЛЬТЕТ МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІКИ І МЕНЕДЖМЕНТУ

КАФЕДРА ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ЕКОНОМІКИ І БІЗНЕСУ

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА Міжнародні економічні відносини
ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ 29 Міжнародні відносини
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ 292 Міжнародні економічні відносини

Форма навчання: заочна

КВАЛІФІКАЦІЙНА МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

на тему: «Економічні інструменти реалізації екологічної політики ЄС»

здобувача: Предко Аріни Станіславівни

Науковий керівник: к.е.н., доцент кафедри Лещенко Катерина Андріївна

(підпис)

Робота допущена до захисту перед екзаменаційною комісією з атестації здобувача
вищої освіти (ЕК)

Завідувач кафедри: д.е.н., доцент Федірко О.А.

(підпис)

Київ 2023

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КМР «КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА»

Факультет міжнародної економіки і менеджменту

Кафедра європейської економіки і бізнесу

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА
ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ

Міжнародні економічні відносини
29 Міжнародні відносини
292 Міжнародні економічні відносини

ПОГОДЖЕНО

Керівник проектної групи (гарант)
освітньо-професійної програми

_____ Федірко О.А.

«___» _____ 20__ р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

_____ Федірко О.А.

«___» _____ 20__ р.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

здобувачу вищої освіти Предко Аріни Станіславівни

заочної форми навчання

на підготовку кваліфікаційної магістерської роботи

на тему: «Економічні інструменти реалізації екологічної політики ЄС»

Тему затверджено наказом ректора Університету від «29» вересня 2022 р. № 1480-СГ

Кваліфікаційна магістерська робота виконується на матеріалах наукових публікацій та офіційних статистичних даних.

План кваліфікаційної магістерської роботи

Розділ 1	Теоретичні основи економічних інструментів екологічної політики ЄС <i>(термін подання – до 01.11)</i>
Розділ 2	Аналіз сучасного стану впровадження та функціонування економічних інструментів екологічної політики ЄС <i>(термін подання – до 01.12)</i>
Розділ 3	Перспектива та шляхи вдосконалення економічних інструментів екологічної політики ЄС

(термін подання – до 30.12)

Об'єкт дослідження:	Економічні інструменти екологічної політики
Предмет дослідження:	Процес реалізації економічних інструментів та аналіз їх ефективності
Мета кваліфікаційної магістерської роботи:	<ul style="list-style-type: none">- розглянути поняття та види економічних інструментів екологічної політики ЄС, сучасний підхід та реалізацію, а також методи оцінювання їх ефективності;- проаналізувати сучасний стан впровадження та їх ефективність у країнах-членах ЄС;- виявити перспективи та шляхи вдосконалення економічних інструментів екологічної політики ЄС для країн-членів та України зокрема.

Конкретні завдання, які здобувач повинен виконати для досягнення поставленої мети:

У розділі 1	1.1 поняття та види економічних інструментів екологічної політики ЄС
	1.2 сучасні підходи до створення та реалізації економічних інструментів екологічної політики ЄС
	1.3 методи оцінювання ефективності економічних інструментів екологічної політики ЄС
У розділі 2	2.1 загальні тенденції функціонування економічних інструментів екологічної політики ЄС
	2.2 аналіз та оцінка наслідків застосування економічних інструментів екологічної політики ЄС
	2.3 правове регулювання економічних інструментів екологічної політики ЄС
У розділі 3	3.1 вдосконалення і перспективи економічних інструментів екологічної політики ЄС
	3.2 конвергенція економічних інструментів екологічної політики ЄС та України

**Завдання підготував
науковий керівник**

(підпис)

Лещенко К.А.

(ініціали, прізвище)

«30» вересня 2022 р.

Завдання одержав студент

(підпис)

Предко А.С.

(ініціали, прізвище)

«30» вересня 2022 р.

Реферат

Кваліфікаційна магістерська робота містить 96 сторінок, 20 таблиць, 13 рисунків, список використаних джерел з 63 найменувань.

«Економічні інструменти реалізації екологічної політики ЄС»

Об'єктом дослідження є економічні інструменти екологічної політики ЄС.

Предметом дослідження виступає процес реалізації економічних інструментів та аналіз їх ефективності.

Мета кваліфікаційної магістерської роботи – всебічний розгляд економічних інструментів реалізації екологічної політики ЄС.

Виходячи з мети магістерської роботи, перед нами поставили наступні завдання: 1. розглянути поняття та види економічних інструментів екологічної політики ЄС, сучасний підхід та реалізацію, а також методи оцінювання їх ефективності; 2. проаналізувати сучасний стан впровадження та їх ефективність у країнах-членах ЄС;

3. виявити перспективи та шляхи вдосконалення економічних інструментів екологічної політики ЄС для країн-членів та України зокрема.

Теоретична та практична значущість отриманих результатів. У нашій роботі розглянуто поточну прогалину впровадження та вдосконалено теоретичну базу з теми, зосередивши увагу на стійких ефектах впровадження Зеленої угоди. Таким чином, емпіричний аналіз сприятиме розвитку спроможності та кращому впровадженню національними та місцевими адміністраціями, а також кращому розумінню стратегії Зеленої угоди. Для досягнення цієї мети була розроблена інноваційна модель аналізу для інтегрованого погляду на розвиток потенціалу та трансформаційну політику. З цієї точки зору, це перша наукова робота, яка аналізує розбудову спроможності для впровадження Зеленої угоди у Центральній Європі на основі моделі, створеної цим дослідженням. Публікацій щодо Зеленої угоди небагато, тому ця робота стане цінним внеском у літературу в цій галузі.

Рік виконання кваліфікаційної магістерської роботи 2022-2023.

Рік захисту роботи 2023.

Ключові слова: зелена угода, циркулярна економіка, глобалізація, економічні інструменти, екологічна політика ЄС, енергоефективність, конвергенція, сталий розвиток, альтернативні джерела енергії

Відгук
на кваліфікаційну бакалаврську роботу
здобувача факультету Міжнародної економіки і менеджменту освітньо-професійної
програми «Міжнародні економічні відносини»
Предко Аріни Станіславівни
на тему
«Економічні інструменти реалізації екологічної політики ЄС»

1. **Актуальність теми.** Основна природоохоронна мета екологічної політики ЄС полягає у забезпеченні рамок та керівних принципів для прийняття рішень та заходів на міжнародному національному регіональному та місцевому рівнях. Економічні інструменти боротьби з забрудненням та управління природними ресурсами стають все більш важливою частиною екологічної політики країн-членів ЄС. Використання економічних інструментів заохочується у Програмі ЄС щодо захисту навколишнього середовища до 2050 р. – у програмі дій у сфері навколишнього середовища та цілей сталого розвитку ЄС та стратегії «Зелена угода ЄС». Враховуючи викладене вище, важливо досліджувати новітні підходи до їх формування в безпрецедентних реаліях сучасності, що і обумовлює актуальність даного дослідження.
2. **Позитивні риси кваліфікаційної бакалаврської роботи та наявність самостійних розробок авторки.** Робота чітко структурована, має системну довершеність, в ній використані емпіричні (спостереження, порівняння), теоретичні (системний підхід) методи дослідження, а також проведені аналіз та моделювання отриманих результатів. У роботі розглянуті поняття та види економічних інструментів екологічної політики ЄС, сучасний підхід та реалізацію, а також методи оцінювання їх ефективності. Проаналізували сучасний стан впровадження та їх ефективність у країнах-членах ЄС. А також виявили перспективи та шляхи вдосконалення економічних інструментів екологічної політики ЄС для країн-членів та України зокрема. З цієї точки зору, це перша наукова робота, яка аналізує розбудову спроможності для впровадження Зеленої угоди у Центральній Європі на основі моделі, створеної цим дослідженням.
3. **Цінність теоретичних висновків та практичних рекомендацій.** Публікацій щодо Зеленої угоди небагато, тому ця робота стане цінним внеском у літературу в цій галузі, а також результати дослідження можуть бути використані профільними державними установами, зокрема Міністерством економіки України, Міністерством закордонних справ України, профільними комітетами Верховної ради України, Міністерством юстиції України.
4. **Наявність недоліків.** В роботі ґрунтовно проведені аналіз та оцінка наслідків застосування економічних інструментів екологічної політики ЄС в країнах ЦЄ та, хоча в роботі доречно було б використати статистичні дані і 2021-2022 рр. Також слід зауважити, що мало місце порушення графіку виконання розділів магістерської роботи. В цілому описане вище не впливає на результат та досягнення поставленої мети дослідження, оскільки всі поставлені завдання виконані.
5. **Загальна оцінка кваліфікаційної бакалаврської роботи та її допущення до захисту перед ЕК.** Робота допускається до захисту перед екзаменаційною комісією з рекомендованою високою позитивною оцінкою. **Оцінка керівниці - 48 балів.**

Науковий керівник:

доцентка, к.е.н. Лещенко К.А. 7 січня 2023 року

РЕЦЕНЗІЯ

на кваліфікаційну магістерську роботу
здобувача факультету міжнародної економіки і менеджменту
освітньо-професійної програми «Міжнародні економічні
відносини» ПРЕДКО АРІНИ СТАНІСЛАВІВНОЇ

на тему: «Економічні інструменти реалізації екологічної політики ЄС»

Зазначена дипломна робота присвячена актуальним теоретичним та практичним аспектам застосування економічних інструментів екологічної політики ЄС. Зокрема проведено ґрунтовний аналіз сучасного стану впровадження та функціонування економічних інструментів екологічної політики ЄС.

При викладенні основних результатів дослідження авторка використала логічну та послідовну структуру, в якій ґрунтовно та чітко відображені методологічні аспекти застосування економічних інструментів реалізації екологічної політики ЄС, а також обґрунтовані пропозиції по вдосконаленню та перспектив економічних інструментів екологічної політики ЄС.

Заслуговують на підтримку концептуальні дослідження здобувачки, що скеровані на аналіз загальних тенденцій функціонування економічних інструментів екологічної політики ЄС (підрозділ 2.1), оцінки наслідків застосування економічних інструментів екологічної політики ЄС в країнах Центральної та Східної Європи (підрозділ 2.2), правового регулювання економічних інструментів екологічної політики ЄС (підрозділ 2.3) та конвергенції економічних інструментів екологічної політики ЄС та України (підрозділ 3.2).

В ході виконання роботи авторка проявила знання аналітичного інструментарію, уміння узагальнювати розрізнені аспекти проблеми, детермінувати проблему на складові, що дозволило їй здійснити розробку інноваційної моделі аналізу для інтегрованого погляду на розвиток потенціалу та трансформаційну політику (розділи 2-3).

Окремі результати дослідження (розділи 2-3) можна використовувати в навчальному процесі при викладанні курсів «Європейська інтеграція», «Екологічна політика і право ЄС». Окремі огріхи в оформленні роботи при побудові графічного матеріалу та не повні проміжні висновки не занижують наукової цінності роботи.

Дипломна робота виконана на високому науковому рівні, відповідає методичним вимогам і може бути рекомендована до захисту, а її авторка заслуговує на високу оцінку.

Рецензент - ІТАЛІЙСЬКА КОМПАНІЯ ПО ПЕРЕРОБКИ СМІТТЯ

ITAL LASK s.r.l.
ITAL LASK
Italy, 00161, Roma,
Via Giovanni Batista De Rossi, 13

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЕКОНОМІЧНИХ ІНСТРУМЕНТІВ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ ЄС.....	6
1.1 Поняття та види економічних інструментів екологічної політики ЄС.....	6
1.2 Сучасні підходи до створення та реалізації економічних інструментів екологічної політики ЄС.....	15
1.3 Методи оцінювання ефективності економічних інструментів екологічної політики ЄС.....	22
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ВПРОВАДЖЕННЯ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ІНСТРУМЕНТІВ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ ЄС.....	29
2.1 Загальні тенденції функціонування економічних інструментів екологічної політики ЄС.....	29
2.2 Аналіз та оцінка наслідків застосування економічних інструментів екологічної політики ЄС в країнах Центральної та Східної Європи.....	36
2.3 Правове регулювання економічних інструментів екологічної політики ЄС.....	58
РОЗДІЛ 3 ПЕРСПЕКТИВИ ТА ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ІНСТРУМЕНТІВ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ ЄС.....	66
3.1 Вдосконалення і перспективи економічних інструментів екологічної політики ЄС.....	66
3.2 Конвергенція економічних інструментів екологічної політики ЄС та України	72
ВИСНОВКИ.....	85
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	88

ВСТУП

Актуальність теми. Основна природоохоронна мета екологічної політики ЄС полягає у забезпеченні рамок та керівних принципів для прийняття рішень та заходів на міжнародному національному регіональному та місцевому рівнях. Всі ці заходи спрямовані на подальше покращення якості навколишнього середовища в цілому. Екологічна політика зосереджена на забезпеченні принципів сталого розвитку продовженні інтеграції екологічної перспективи в секторальну політику та підвищенні економічної ефективності та соціальної прийнятності програм проєктів та заходів з охорони навколишнього середовища.

Економічні інструменти боротьби з забрудненням та управління природними ресурсами стають все більш важливою частиною екологічної політики країн-членів ЄС. Використання економічних інструментів заохочується у Програмі ЄС щодо захисту навколишнього середовища до 2050 р. – у програмі дій у сфері навколишнього середовища та цілей сталого розвитку ЄС та стратегії «Зелена угода ЄС». Досягнення зазначених цілей потребує зосередження довгострокової старанності та зусиль у використанні дієвих стимулів. Після підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС у 2014 році, Україна активізувала свої зусилля щодо подолання цих екологічних викликів. Країна зробила багато кроків, щоб відновити та зберегти свій природний капітал інтегрувати екологічні проблеми в економічний розвиток та прискорити перехід до зеленої та низьковуглецевої економіки.

Метою кваліфікаційної роботи є всебічний розгляд економічних інструментів реалізації екологічної політики ЄС.

Виходячи з мети магістерської роботи, перед нами постали наступні **завдання:**

1. розглянути поняття та види економічних інструментів екологічної політики ЄС, сучасний підхід та реалізацію, а також методи оцінювання їх ефективності;

2. проаналізувати сучасний стан впровадження та їх ефективність у країнах-членах ЄС;

3. виявити перспективи та шляхи вдосконалення економічних інструментів екологічної політики ЄС для країн-членів та України зокрема.

Об'єкт дослідження – економічні інструменти екологічної політики ЄС.

Предметом дослідження виступає процес реалізації економічних інструментів та аналіз їх ефективності.

Методи дослідження. У нашій роботі були використані емпіричні (спостереження, порівняння), теоретичні (системний підхід) методи дослідження, а також аналіз та моделювання отриманих результатів.

Теоретична та практична значущість отриманих результатів. У нашій роботі буде розглянуто поточну прогалину впровадження та вдосконалено теоретичну базу з теми, зосередивши увагу на стійких ефектах впровадження Зеленої угоди. Таким чином, емпіричний аналіз сприятиме розвитку спроможності та кращому впровадженню національними та місцевими адміністраціями, а також кращому розумінню стратегії Зеленої угоди. Для досягнення цієї мети була розроблена інноваційна модель аналізу для інтегрованого погляду на розвиток потенціалу та трансформаційну політику. З цієї точки зору, це перша наукова робота, яка аналізує розбудову спроможності для впровадження Зеленої угоди у Центральній Європі на основі моделі, створеної цим дослідженням. Публікацій щодо Зеленої угоди небагато, тому ця робота стане цінним внеском у літературу в цій галузі.

Інформаційну базу дослідження складають наукові праці вітчизняних та закордонних науковців і практиків (таких як А. Дімельмейєр, С. Егенхофер, Т. Фрьоліг, Л. Хенс, О. Труш, П. Фесянов, М. Медведєва та ін.) статистичні дані офіційних сайтів (Євростат, Держстат України, Світовий Банк), звіти Єврокомісії, тексти програм розвитку ЄС.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЕКОНОМІЧНИХ ІНСТРУМЕНТІВ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ ЄС

1.1 Поняття та види економічних інструментів екологічної політики ЄС

Науковці зі сталого розвитку широко визнають, що політика для більш сталого суспільства потребує наративів, які виходять за рамки статус-кво. Наратив мають вирішальне значення, оскільки люди використовують їх, щоб перетворити людські труднощі на політичні проблеми, становити політичні інструменти та створювати коаліції підтримки чи опозиції серед осіб, які приймають рішення, та громадськості [29, с. 322-323].

Багато хто в академічних колах, політиці та приватному секторі бачить «циклічну економіку» ЄС як перспективний наратив для виходу за межі статус-кво. Оскільки ЄС включив цей наратив до порядку денного екологічної політики у 2015 році, це надихнуло багато політичних, корпоративних і громадянських заходів у ЄС. Хоча циклічна економіка раніше обговорювався в ЄС та його державах-членах, вона стала центральним питанням. Такі вчені, як І. Корхонен, Р. Браун та С. Бреннан стверджують, що циклічна економіка – це «зміна парадигми», яка відійде від суспільних дебатів від кінцевих рішень, таких як перероблення малоцінної вторинної сировини та відходів [15]. Ці вчені стверджують, що циклічна економіка пропонує всеосяжне бачення політико-економічних стратегій у всьому ланцюгу постачання, яке спрямоване на основні причини багатьох екологічних проблем, тобто високі темпи видобутку ресурсів і виробництва відходів у поточній «лінійній» економіці [41].

Чинні дослідження циклічної економіки з різних дисциплін, (наприклад, Н. Грегсон, Д. Ман, Е. Альберт, Т. Беккер, С. Хакім та ін.) та наративів екологічної політики ЄС свідчать про інше. Багато дослідників екологічної політики ЄС визначають панівний дискурс «екологічної модернізації» в політиці ЄС (наприклад, А. Дімельмейєр, С. Егенхофер, Т. Фрьоліг, Л. Хенс та ін.) [15]. Переконавання в тому, що економічне зростання та екологічна стійкість можуть бути узгоджені або «роз'єднані» через технологічні інновації та більш ефективне виробництво та споживання зазвичай характеризують екологічну модернізацію (наприклад, Й. Шпаргаарен, С. Мол, Ф. Хайєк та ін.) [15].

Хоча різні інституції ЄС або країни-члени дотримувалися різних думок щодо екологічної політики протягом останніх чотирьох десятиліть, цей дискурс принципово не змінився [23]. Таким чином, вчені прийшли до висновку, що це настільки всюдисуще, що воно блокує нові ідеї та голоси, таким чином зберігаючи статус-кво та перешкоджаючи розвитку наративів і політики для більш сталого суспільства [5]. Ті вчені, які дають цьому пояснення всюдисущості, здебільшого зосереджуються на формі та змісті конкретних наративів, що підпадають під екологічну модернізацію. Зацікавлені сторони та їхні стратегічні практики, що створюють ці наративи, привертають цьому менше уваги.

Систематичне вивчення зацікавлених сторін та їхніх стратегічних практик у створенні наративу ЄС про європейське товариство доповнює чинні знання про потенціал і перешкоди для розробки наративів, які перебувають поза дискурсом статус-кво в екологічній політиці ЄС. Розгляд конкретних випадків ще більше покращує наше розуміння ролі наративу циклічної економіки для екологічної політики ЄС, враховуючи, що позиції зацікавлених сторін у цьому наративі, ймовірно, матимуть велике значення для кінцевої політики та практики циклічної економіки [3].

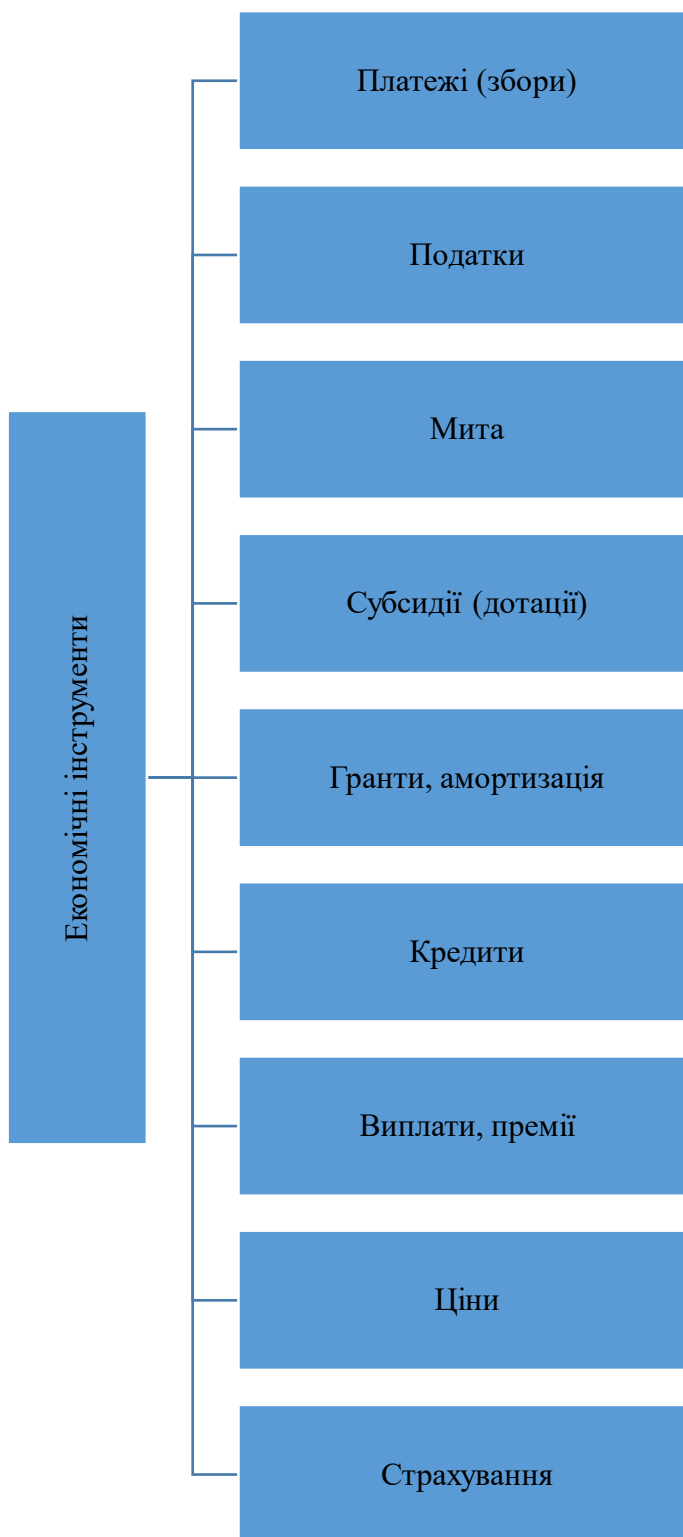

Рис. 1.1.1 Види економічних інструментів екологічної політики ЄС

Джерело: складено автором на основі [1, с. 112-114]

У світі досконалої інформації та доброзичливого уряду, який переслідує суспільні інтереси, економічні інструменти відіграють важливу роль.

Регуляційні органи в змозі планувати розподіл ресурсів, забезпечуючи оптимальний рівень забруднення. Наслідки цих двох припущень – невизначеності та неспроможності уряду – забезпечують основне обґрунтування переваги ринків над плануванням.

Терміни першого з цих аргументів були визначені ще в 1930-х роках ХХ сторіччя. Дж. Гаєк зазначив, що в умовах недосконалої інформації вибір економічної організації залежить від того, яка система найкраще економить інформацію [35, с. 46-49]. Він стверджував, що в той час, як планувальник повинен знати всі функції корисності та виробництва, у ринковій системі кожній людині потрібно знати лише ціну. Друга частина аргументації щодо ринків розвивалася повільно й поступово, коли економісти почали вивчати поведінку урядів і регуляторів. Невдачі уряду аналізувалися за допомогою теорії громадського вибору та голосування, через модель «принципал-агент», а також через регулятивне захоплення та стимулювання регульованих фірм [13].

Ці аргументи встановили загальну теоретичну перевагу ринків над плануванням, яка отримала подальше підкріплення як в економічному, так і, що найважливіше, в політичному плані, у міру виявлення масштабу провалів планування в колишньому Радянському Союзі [16]. Ці невдачі стосувалися не лише основних економічних показників, а й навколишнього середовища. Масштаби деградації навколишнього середовища в Радянському Союзі були великими, а також заниженими. Останні дані з Китаю не є більш обнадійливими. Прагнення до швидкої індустріалізації в поєднанні з виготовленням статистики, придушенням протестів і відсутністю демократії залишили у спадок шкоду навколишньому середовищу, починаючи від висихання Аральського моря і закінчуючи поховання ядерних відходів [33, с. 699–721].

Економічні інструменти, як правило, повинні бути адміністративно та бюрократично легкими, оскільки тягар лягає на встановлення та перегляд саме економічного інструменту, тоді як командно-контроль вимагає керівників для

кожного аспекту політики, з процедурами перевірки, відповідності та примусового виконання на основі інформації вимоги. Планування та регулювання вимагає багато керівників. Нарешті, стверджують, що економічні інструменти забезпечують подвійний дивіденд. Підвищуючи екологічні податки, доходи збільшуються шляхом виправлення недоліків ринку. Ці надходження можуть витіснити інші більш викривлені податки, наприклад податки на працю. Таким чином, ефективність подвійна [9, с. 223-225].

У літературі є два класичні підходи – Артура Сесіла Пігу та Рональда Коуза. Обидва були піддані значній критиці, і кожен був розроблений, але вони залишаються наріжними каміннями екологічної економіки. Почнемо з того, що окреслимо деякі з їхніх принципових особливостей з точки зору політики, а потім звернемося до наслідків невизначеності для вибору інструменту [9, с. 187].

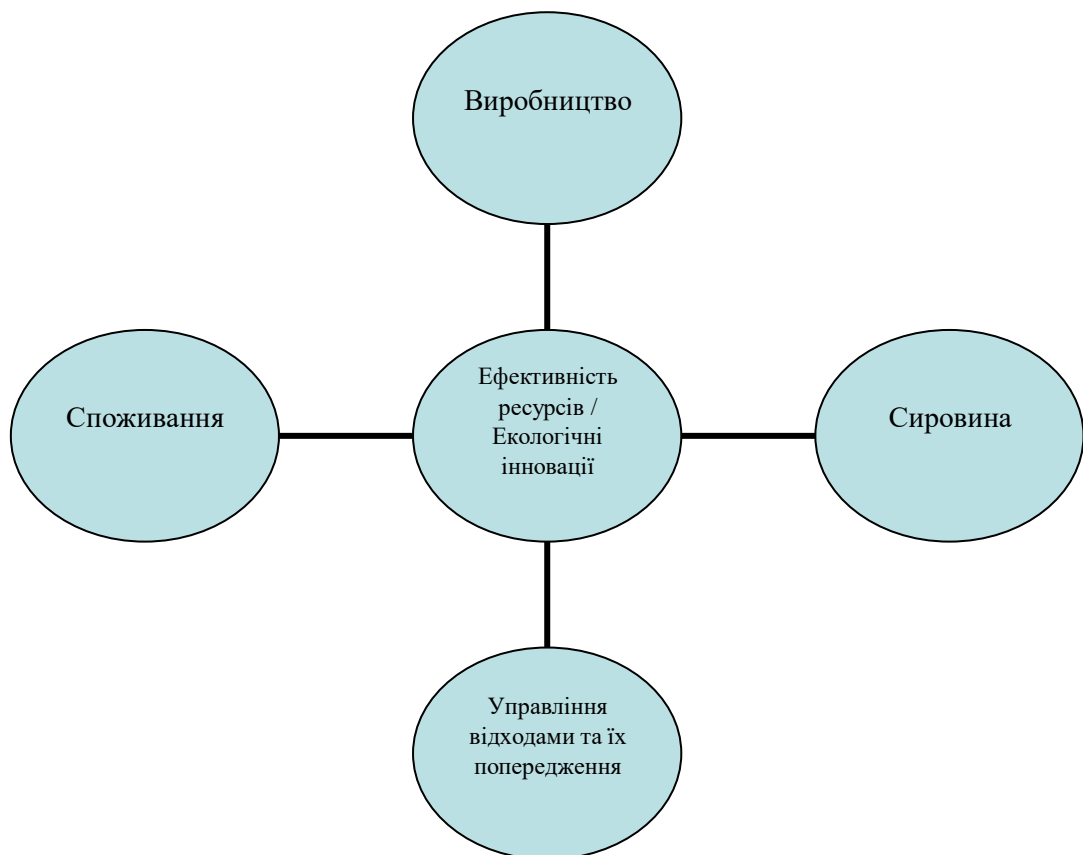

Рис. 1.1.2 Інструменти циклічної економіки

Джерело: складено автором на основі [9, с. 150-153]

1. Пігу і Коуз. Класичне рішення щодо зовнішнього впливу на навколишнє середовище пропонує А. С. Пігу. Невдача ринку виникає через те, що крива пропозиції не включає суспільні граничні витрати. Концепція А.С. Пігу передбачає інтерналізацію зовнішніх ефектів шляхом накладення податку, що дорівнює граничним суспільним витратам. Тоді необхідно провести коригування доходу, щоб врахувати вплив зміни ціни на дохід, викликаний податком [17, с. 177]. Треба звернути увагу на кілька безпосередніх наслідків цієї простої структури. По-перше, зміни є незначними, тоді як деякі стверджують, що зміна клімату та біорізноманіття можуть бути незначними. По-друге, зовнішні ефекти вважаються досить малими, щоб не спотворювати решту економіки, і, отже, це підхід часткової рівноваги, тоді як зміна клімату та біорізноманіття вважаються масштабними, а податок на викиди вуглецю здатний стабілізувати, а потім скорочення викидів матиме значну роль в економіці в цілому. По-третє, система не вказує на перевагу податків. Ціна або кількість можуть бути фіксованими, а у випадку кількості це може відбуватися через командно-адміністративне регулювання або торгові дозволи. Інформація є досконалою, тому неважливо, як розв'язувати проблему. Недосконала інформація – це те, що має значення при виборі інструментів політики [24].

Альтернативний класичний підхід запропонував Рональд Коуз (1960). Як представник Чиказької школи, Р. Коуз, природно, вороже ставився до інтервенціоністського підходу, якому віддавали перевагу послідовники А.С. Пігу. Замість того, щоб возитися з ринком, як різновидом соціальної інженерії, Р. Коуз прийняв більш фундаменталістський погляд на ринкову поведінку, зосередившись на правах власності. Якщо все буде у власності, то проблема зникає. Але те, що в ретроспективі могло б розглядатися як політичний рецепт щодо приватизації, теоретично виявилось зовсім непотрібним. Для Р. Коуза право власності існувало за замовчуванням: наприклад, річка могла бути забруднена, якщо ніхто не мав права запобігати забрудненню. Хитрість

полягала в угоді: забруднювач і забруднення вже мали б стимули досягти оптимального рішення без втручання, за умови виконання низки вимогливих припущень [36, с. 461-462].

Як і у випадку з А. С. Пігу, тут є дуже важливі наслідки. По-перше, витрати на переговори стають вирішальними: у той час, як у двосторонньому забрудненні вони є відносно простими, у випадку дифузного забруднення це взагалі складніше, і ці витрати на угоди можуть бути більшими, ніж вигоди від переговорів. По-друге, для забезпечення виконання покладаються закон і суди: якщо є суперечки, суди забезпечуватимуть дотримання прав власності [36, с. 471].

Суддям і державним службовцям потрібні схожі набори інформації, зокрема гранична вартість забруднення, яка у справі Р. Коуза капіталізується у праві власності. По-третє, у той час, як права власності можуть мати справу з винятковістю, відсутність суперництва створює проблему загального. Трагедія спільності виникає через те, що окремі особи стикаються з дилемою ув'язнених, що призводить до надмірної експлуатації ресурсу [40]. Тут клубна теорія запропонувала рішення Р. Коуза – суспільне благо або, точніше, погане, може бути інтерналізоване серед його членів, які потім фіксують кількість за оптимальною (інтерналізованою) вартістю. Трактати, протоколи та міжнародні екологічні угоди, як-от Кіотська, можна розглядати як спроби створити такі клуби [31, с. 208-210].

Підхід Р. Коуза не робить різниці між джерелом забруднення і забруднювачем, за винятком прав власності. Тому він не підтримує принцип «забруднювач платить». Оскільки багато зовнішніх ефектів виникають через те, що постраждали (тобто забруднені) не можуть забезпечити дотримання прав власності, Р. Коуз на практиці прагне до того, щоб платити саме вони. Він виключає етичні критерії, які спираються на поняття справедливості, чесності та моральної відповідальності, стурбований лише ефективністю, і таким чином зменшує ймовірність успіху міжнародних угод [31, с. 225-227].

Разом ці дві традиції багато чого заповідали політичним дебатам. Підхід на основі прав власності на практиці не відрізняється від підходу на основі неспроможності ринку. Інтерналізація зовнішніх ефектів в обох випадках створює ціну за використання ресурсів – це спосіб визначення ціни, який відрізняє їх, і навіть тут практичність судів, які оцінюють збитки, а не державних службовців, є одним із важливих.

2. Податки проти дозволів. У концепції А. С. Пігу вибір між ціновими та кількісними механізмами та регулюванням не визначається, оскільки інформація досконала. Розташування функцій переваг і збитків відомо. Але науковий і політичний процес стосується невизначеності. На практиці розробники політики мають лише найгуманніше уявлення про те, де полягають функції, мають обмежені ресурси для їх оцінки та знають, що вони залежатимуть від широкого діапазону результатів у разі невеликих змін у припущеннях. І якщо використовуються податки, не можна бути впевненими щодо впливу на кількість, і навпаки.

Мартін Лоуренс Вайцман (1974) запропонував основу для розв'язання цієї проблеми. Він розглядає дві характеристики невизначеності: невизначеність щодо форми збитків і функцій вартості, а також невизначеність щодо їх положення. Результати не дивують, якщо очікується, що функція витрат буде рівною відносно функції збитків, то занадто жорстка кількість не коштуватиме великих витрат – отже, кількість має бути фіксованою, а ціну – для коригування. Якщо, однак, очікується, що функція витрат буде крутішою, то перевага віддається цінам – податкам [27].

М.Л. Вайцман мав на увазі локальний зовнішній ефект. Якщо проблема є глобальною громадськістю, вибір інструменту ускладнюється необхідністю угоди між країнами у глобальному клубі. У той час як у прикладі зміни клімату було висунуто припущення, що якась форма глобального податку на викиди вуглецю може бути оптимальною, можна стверджувати, що набагато найімовірніший встановити кількість [17, с. 175-180]. Вони піддаються вимірюванню та спрощують моніторинг і застосування. Тому не дивно, що

міжнародні екологічні угоди, як правило, встановлюються в кількостях – від квот на вилов риби до цілей Кіотського протоколу та захисту видів на основі сталої кількості (в біологічному сенсі).

3. *Положення про податки та дозволи.* Вибір податків і кількості зазвичай подається в підручниках з економіки як кінець справи (тоді проблема «вирішена»). Проте з точки зору політики це лише початок. Податки та дозволи потребують регулювання. Перший вимагає, щоб було визначено сферу податку, встановлено формальний обсяг дії, організовано збирання та створено механізми перевірки та відповідності. Забруднювачів рідко можна легко віднести до податкової бази. У випадку з вуглецем, наприклад, зазвичай використовуються проксі, починаючи від широких вимірювань енергії, певного нормативного визначення вхідного вмісту вуглецю до деяких показників вихідних викидів. У той час як останнє є забрудненням, на яке потрібен податок, для нього знадобляться вимірювальні пристрої для цілого ряду видів діяльності, і, хоча це ймовірно для великих промислових заводів і електростанцій, є менш економічно ефективним для невеликих операцій, домашніх господарств та техніка [21, с. 203-205].

Останній (дозволи) зазвичай є набагато більш вимогливим з точки зору регулювання, оскільки вимагає створення та підтримки ринків дозволів, а також визначення початкових прав власності, правил їх розподілу та процедур забезпечення виконання. Дозволи працюють, якщо ринок є конкурентоспроможним, тож ціна може коригуватися, щоб виявити граничні витрати. Тож завдання регулювання лежить не лише на дозволах та їх видачі, а й на конкуренції [5]. Багато доказів щодо масштабів цих проблем зі створенням і регулюванням ринку було зібрано в процесі приватизації енергетичних галузей, які також є основними джерелами забруднення. Конкурентні ринки мають залишатися відкритими, а отже, підлягати постійному регуляторному нагляду. Регулювання конкуренції виявляється набагато складнішим, ніж регулювання монополії [36, с. 480].

Таким чином, висновки з літератури щодо економіки навколишнього середовища є значними, навіть якщо вони базуються на сумнівній граничній та частковій рівновазі методів. Це:

- від А.С. Пігу що виправлення ринкових провалів полягає в коригуванні ціни або кількості, і що вплив заміни та доходу має значення;

- від Р. Коуза, що інтерналізація прав власності – а, отже, підхід до дозволів – це ще один засіб досягнення результату, подібного до податків; і що цей аргумент можна поширити на глобальному рівні;

- що аналіз витрат і вигод є корисним, але обмеженим вкладом у проєктування інструменту;

- від М.Л. Вайцмана, що невизначеність керує вибором інструментів;

- що і податки, і дозволи потребують регулювання.

Але хоча ці теоретичні ідеї є потужними та відносно простими, вони далеко не заведуть. Розробка політики починається з них, але більшість проблем з'являються пізніше.

1.2 Сучасні підходи до створення та реалізації економічних інструментів екологічної політики ЄС

Економічні інструменти мають невіднятні переваги перед традиційним регулюванням, і економічна теорія дає керівництво щодо того, як розробляти ці інструменти. Але також стверджують, що уряди мають численні цілі, не схильні до ризику і що економічні інструменти не обов'язково вписуються в міжнародні переговори. Забруднювальна промисловість може віддавати перевагу регулюванню, яке вона може охопити. Оскільки екологічна політика неминуче буде виходити з політичного процесу, в якому інтереси промислових підприємств, що забруднюють довкілля, відіграватимуть значну роль, останнє питання полягає в тому, чи можна модифікувати економічні

інструменти таким чином, щоб відповідати політичним інтересам, але проте, чинити негативний вплив на поточні екологічні проблеми. У цьому розділі розглядається встановлення економічних інструментів, їх довіра та роль іпотеки [41].

1. Встановлення рівнів податків і дозволів. Перше та очевидне завдання – встановити рівень податку чи дозволу. Можна подумати, що очевидним способом розпочати цю справу є вивчення витрат і вигод, як зазначено вище. Примітно, що це радше виняток, ніж правило. Аналіз вигод і витрат здебільшого не включено до процесу встановлення Директив ЄС, а також до процесу встановлення цільових показників CO₂ і парникових газів, а також до договорів та угод щодо біорізноманіття [14, с. 215].

Існує кілька причин, чому аналіз вигод і витрат не є автоматичним інструментом для розрахунку оптимального значення податку чи рівня дозволу. По-перше, це скептицизм щодо самої техніки. Як зазначалося вище, надання грошової оцінки неринковим товарам викликає етичні перешкоди. Аргумент полягає в тому, що ефективність – не єдиний критерій: порятунок життів, ландшафтів або видів вимагає глибоких етичних суджень і не може бути предметом грошової оцінки. Відповідь на це заперечення є подвійною: що рішення щодо захисту навколишнього середовища, однак, фактично включають витрати на ресурси, а отже, витрати та вигоди мають відношення до рішення; і по-друге, використання аналізу вигод і витрат як вихідних даних для прийняття рішень суттєво відрізняється від аналізу вигод і витрат як правила прийняття рішень. Мало хто з економістів стверджував би, що єдиним критерієм є ефективність. Іншими словами, аналіз вигод і витрат є входом, а не визначником рівня економічних інструментів [11, с. 113-114].

Аналіз вигод і витрат є вхідним фактором у процес прийняття рішень, але оскільки він недосконалий, він не може дати точну оцінку бажаного рівня інструменту. Він діє як орієнтир і контроль, але не визначальний фактор. Таким чином, налаштування інструментів вимагає введення іншої інформації – включно з експертними доказами – і незалежно від відповіді, вона, швидше

за все, буде «неправильною» [6]. І, як і у випадку з вибором інструментів, система М.Л. Вайцмана також є орієнтиром: інструмент має бути встановлений у напрямку ризику, визначеного очікуваними формами функцій витрат і збитків. Таким чином, якщо дозволи використовуються, оскільки очікується, що функція збитків буде крутою, тоді кількість дозволів також може бути встановлена на стороні обережності.

Подальше вдосконалення цього підходу стосується ймовірної доступності майбутньої інформації про форми функцій. Якщо нове дослідження, наприклад, скаже нам, чи ймовірна різка зміна клімату, але гранична шкода від додаткової тонни вуглецю є низькою за поточною інформацією, можна було б встановити низький податок на вуглець зараз, але потрібна гнучкість для його встановлення вище пізніше. Встановлення податку є інформаційно-показовим. Існує «навчання через оподаткування». Тому гнучкість має велике значення при налаштуванні приладу в контексті недосконалої інформації, яка також змінюється з часом.

Існує ще два аспекти інформаційної проблеми: скільки досліджень необхідно провести; і як визначити час гнучкості з огляду на природу основного капіталу. У принципі, оптимальний обсяг дослідження залежить від очікуваних витрат і вигод, а це, своєю чергою, залежить від початкової точки. Але тут також є очевидні проблеми: граничні вигоди від дослідження зазвичай невідомі – часто саме в цьому суть дослідження – і витрати також залежать від обраної точної траєкторії дослідження, яка на практиці зазвичай вигадується в ході дослідників.

Традиційна модель нечітко визначених бюджетів досліджень насправді може бути оптимальною. Для основних забруднювальних видів діяльності, таких як виробництво електроенергії, ефект заміщення залежить від того, наскільки швидко обертається основний капітал. З огляду на те, що час виконання може бути тривалим і різнитися залежно від типу технологій і урожаїв, необхідно налаштувати інструменти не лише для зміни короткострокової поведінки попиту, але й для сигналізації про довгострокові

ціни [15]. Чим міцніший капітал, тим більш привабливим буде встановлення низьких початкових податків або високих рівнів дозволів, але сигналізація про більш жорсткі рівні пізніше. Міжчасове встановлення ціни залежить від довіри. Є додаткова причина для того, щоб починати з низьких рівнів – і це політична прийнятність. Це дозволяє людям пристосуватися до ефекту доходу, оскільки не тільки основний капітал може бути липким, але й сімейні бюджети. Це особливо важливо для груп з низьким рівнем доходів, які мають менший доступ до кредитів.

Рис. 1.2.1 Підходи до реалізації еколого-економічних інструментів

Джерело: складено автором на основі [10, с. 13-15]

У рамках М.Л. Вайцмана це можна інтерпретувати як функцію політичного збитку, яка є крутішою, ніж функція зовнішнього ефекту, де

нахил визначається ступенем уникнення політичного ризику. Нарешті, існує ширший ефект навчання: економічний інструмент сам по собі несе інформацію. Процес впровадження інструменту навчає постраждалих сторін. Він привертає увагу постраждалих сторін і часто супроводжується інформацією ЗМІ про способи заміни для пом'якшення впливу [24]. Підсумовуючи, налаштування інструментів – недосконала справа. Аналіз вигод і витрат надає інструмент, але він неповний, тому потрібні експертні та інші внески. Інструмент сам по собі є інструментом розкриття інформації, і є вагомими причини починати з низької вартості, особливо там, де є основний і одноразовий капітал, за умови, що функція збитків не вважається дуже стрімкою.

2. *Довіра та перегляд.* Гнучкість дозволяє регулювати наступні рівні інструментів і відкриває можливості лобіювання. Очевидно, що вони можуть бути привабливими для промисловості, але уряд також може використовувати цю гнучкість. У багатьох проблемах екологічної політики є особливості невідповідності часу. Наприклад, уряд може пообіцяти підвищити податок на викиди вуглецю до рівня, необхідного для досягнення заданої мети, але пам'ятаючи про те, що виборці віддають перевагу нижчим цінам, може відмовитися. Ця проблема неузгодженості часу є загальною для багатьох сфер політики, і серед запропонованих рішень зазвичай потрібна певна форма делегування. У монетарній політиці, наприклад, уряди в минулому обіцяли встановити відсоткові ставки на будь-якому рівні, необхідному для контролю над інфляцією, і неодноразово відмовлялися перед виборами. Рішення в цьому випадку включали: призначення консервативних керівників центральних банків і надання незалежності центральним банкам. У конкурентній політиці знову ж таки незалежність була кращим шляхом, щоб уникнути короткострокового впливу політичного бажання захистити робочі місця. У екологічному випадку менше уваги приділялося проблемі незалежності та довіри. Д. Хелм, Дж. Хепберн і Е. Марш представили модель, згідно з якою

незалежне енергетичне агентство встановлює податки на викиди вуглецю для досягнення цільового рівня CO₂ [13].

В принципі, той самий підхід може бути використаний на рівні ЄС для перегляду стандартів ЄС. Однак на практиці це залишається за Комісії та державами-членами, в результаті чого прогнозування майбутнього рівня дозволів залежить від аналізу ширших політичних цілей і способу, яким лобювання впливатиме на результати. Загалом, збереження гнучкості на рівні центрального уряду збільшує невизначеність і, ймовірно, призведе до встановлення інструменту на занадто низькому рівні. Окремі інструменти можуть бути встановлені окремими агенціями або об'єднані в рамках одного органу, такого як відповідним чином спроектований екологічне агентство. В аналізі є ефект масштабу, і ширший орган може бути менш відкритим для захоплення галузевими групами інтересів, оскільки його загальна репутація буде поставлена на карту в кожному окремому випадку.

3. Іпотека та використання доходів. Вище було зазначено, що протидія економічним інструментам частково спричинена нееластичністю попиту та, як наслідок, відносно високим ефектом доходу порівняно з ефектом заміщення. У першому найкращому аналізі добробуту встановлюється економічний інструмент, а доходи надходять до центрального уряду, який потім оптимізує використання надходжень від податків або аукціону дозволів. Цей теоретичний результат підкріплюється небажанням визнати принцип дезагрегування доходів. З обох причин міністерства фінансів зазвичай чинили шалений опір гіпотезі надходжень. Зіткнувшись із високим ефектом доходу, цілі економічних інструментів зосередилися на способах нейтралізації ефекту доходу. Найбільш очевидним шляхом є застарілі дозволи, і не дивно, що там, де промисловості загрожує вірогідна загроза податку чи дозволу, перевага надається останньому. Найбільш очевидним прикладом є вуглецева політика. У Сполученому Королівстві розгляд вибору інструментів, викладений у звіті У. Маршалла, відображав ці інтереси, і врешті-решт призвів до податку на енергію та системи UKETS. В останньому промисловість також отримала

субсидію на оплату скорочення викидів, яке в будь-якому випадку могло відбутися [25].

Застарілі дозволи мають додаткові переваги для присутніх компаній – окрім нейтралізованого ефекту доходу – у тому, що вони надають важливі стратегічні активи, які в олігополіях можуть діяти як стримувальний фактор входу, на відміну від випадку з аукціону [32, с. 1098-1100]. Цей аспект створює складні регуляторні проблеми, і ЄС, наприклад, вимагає спеціального «резерву вступників» дозволів. Однак податкова гіпотеза зазвичай не пропонується як просте повернення ефекту доходу тим, хто сплачує податок. У крайньому разі це зробить інструмент марним. Швидше існує певна область, у межах якої обмежено доходи. Наприклад, доменом можуть бути загальні податкові витрати галузі, при цьому податок на викиди вуглецю використовується для зменшення податків на працю.

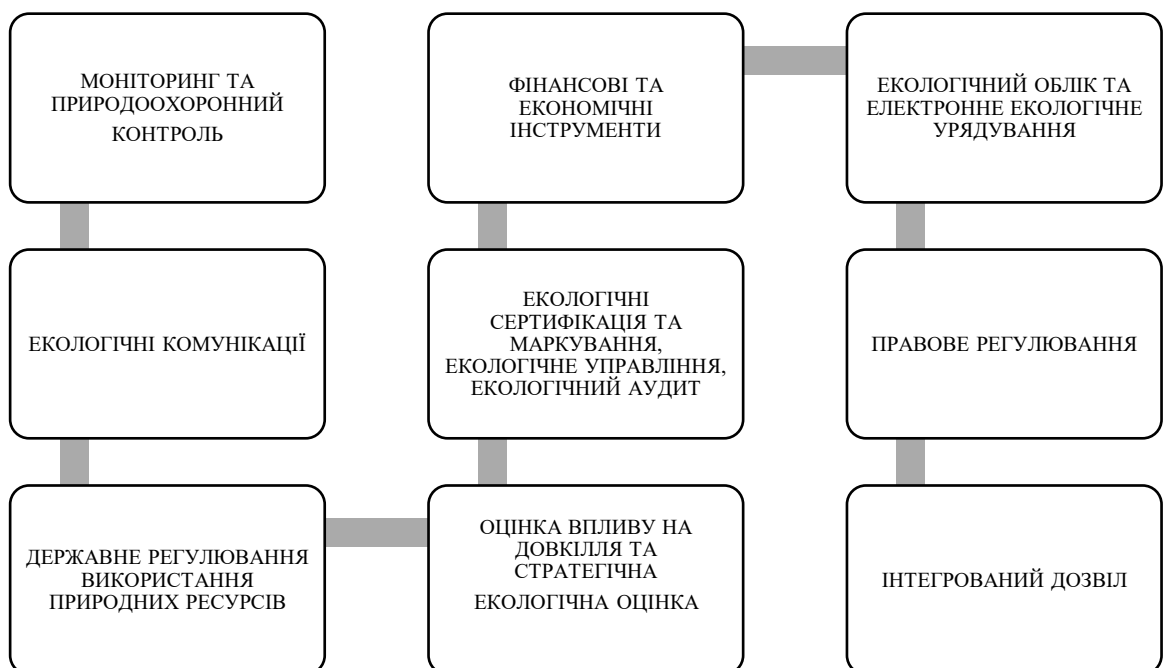

Рис. 1.2.2 Види екологічних інструментів

Джерело: складено автором на основі [4, с. 117]

Такий підхід застосовувався як у Великобританії, так і в Німеччині на енергетичні податки наприкінці 1990-х [25]. Перевага тут у формі подвійного дивіденду – зовнішні ефекти (погані) оподатковуються, покращуючи розподіл ресурсів; і податки, що викривляють, зменшуються, що забезпечує додатковий приріст ефективності. Використання доходу може бути ще більш точно спрямоване на зовнішні ефекти – використовуючи доходи від ефекту доходу для покращення ефекту заміщення. Прикладом може бути оподаткування пестицидів і нітратів, використання доходів для субсидування переведення землі на органічні методи землеробства. Ефект доходу зберігається в межах сектору, але буде дуже важливий вплив впливу, який зазвичай надає перевагу малим фермерам, ніж великим [27].

Коли є доходи для розподілу, лобювання та захоплення стають важливими факторами. Як і у випадку з встановленням інструментів, існує ефект довіри, а інституційний дизайн має значення для зменшення спотворень, які виникають. Найменш привабливим варіантом, якого часто дотримуються, є передача зібраних коштів самій галузі для управління.

1.3 Методи оцінювання ефективності економічних інструментів екологічної політики ЄС

У цьому підпункті розглянемо два випадки: один, коли широко пропагується використання економічних інструментів (вуглецева політика), а інший там, де його немає (біорізноманіття). Почнемо зі зміни клімату та вуглецевої політики.

1. Вуглецева політика. Проблема зміни клімату зараз досить добре відома. Науці відомо походження ще з ХІХ ст., і це явище достатньо добре зрозуміле в теоретичних термінах [5]. Даних також багато, і їх стає більше. За останні 500 тис. років відбулися серйозні коливання клімату, і з кернів льоду та морських осади є набори даних щодо вуглекислого газу та інших газів, а також

температури. Льодовикові періоди, по суті, є дуже великим експериментом зі зміною концентрації газу в атмосфері. Однак клімат не визначається однозначно концентрацією газу. Орбіта Землі змінюється, і існують відмінності в поведінці вулканів, а також дуже складні механізми зворотного зв'язку [3]. Тому не дивно, що існує широкий діапазон прогнозів температури для заданих концентрацій CO₂ та інших парникових газів.

Внесення цієї невизначеності в політику вимагає вжиття кількох кроків. По-перше, необхідно розглянути, які цілі щодо скорочення CO₂ слід встановити. Враховуючи величезний масштаб проблеми, малоймовірно, що витрати на проведення належного аналізу витрат і вигод матимуть велике значення. Щодо витрат у розрахунках, невизначеність пов'язана з технічним прогресом і термінами, коли не вуглецеві технології витіснятимуть звичайні нафтові, газові та вугільні. Враховуючи, що запаси капіталу в енергетичному секторі є постійними та нерівними, цілком імовірно, що короткострокові витрати є високими, але в довгостроковій перспективі невизначені, залежні від технологій. Також ймовірно, що з часом ступінь невизначеності може знизитися, але не обов'язково.

Щодо сторони розрахунку шкоди-вигоди, ступінь невизначеності, ймовірно, буде ще вищою. Вплив підвищення температури залежить від місця розташування, як і вплив підвищення рівня моря. Збиток, завданий біорізноманіттю, важко підрахувати. Екологи припускають, що функція шкоди неочевидна. Крім того, короткострокові збитки, ймовірно, будуть невеликими порівняно з довгостроковими.

Зважаючи на ці факти, простір для використання економічних інструментів видається досить великим. Функція пошкодження не настільки велика, щоб вимагати прямого регулювання, а вуглець є вимірними викидами, для яких можна встановити область вимірювання. Під час вибору інструментів система М.Л. Вайцмана передбачає, що податок є кращим, ніж дозволи, і, враховуючи жорсткість у короткостроковій перспективі, його слід спочатку встановити на низькому рівні та скоригувати після цього для досягнення мети

[39]. Було б бажано, щоб якийсь незалежний орган здійснив цей процес перегляду, щоб отримати надійний сигнал для фірм, які замінюють свої основні капітали, і для тих, хто займається дослідженнями та розробками.

Поки що політика явно ближча до політекономічних прогнозів, ніж до прогнозів економічної ефективності. Політика зміни клімату є можливістю пошуку ренти для залучених гравців. Ця рента також має економічні витрати: не дивно, що результативна політика щодо зміни клімату мало вплинула на загальну проблему, цілі Кіотського протоколу не виконуються, а в окремих країнах також не виконуються внутрішні цілі. Витрати, пов'язані із заощадженнями, відповідно, вищі [11, с. 70-72].

У сфері відновлюваних джерел енергії низка зацікавлених осіб намагалася представити свої витрати як низькі та апелювала до технічного прогресу, щоб продемонструвати, що витрати падають. У випадку вітру (наразі це основне відновлюване джерело енергії) провідні компанії виступають за регулятивну та кількісну політику із зарезервованими ринками та перенесенням витрат. Замість ціни на вуглець вітру було надано сектор ринку, в якому гравці можуть придбати торгові дозволи ROC, які, своєю чергою, повинні бути обов'язково куплені постачальниками [2, с. 65].

Хоча основною причиною використання економічного інструменту є те, що найефективніше рішення невідомо заздалегідь, а скоріше залишається для визначення ринком, неефективність ринкового підходу до відновлюваних джерел енергії полягає в тому, що він усуває два види варіантів: інші не-джерела вуглецю, і будь-які джерела вуглецю. Що стосується інших не-вуглецевих варіантів, очевидним прикладом є атомна енергетика, яка, наперекір суперечливості й відкрита для дискусій щодо її вартості, навряд чи буде дорожчою за вітрову. Останні оцінки свідчать про те, що дотація на вітрову енергетику, ймовірно, буде втричі більша, ніж необхідна на атомну [11, с. 154].

Але справжня слабкість полягає в розрізненні різних видів вуглецевої енергії, наприклад між вугіллям і газом. Може виявитися, що заміна вугілля

виробництвом електроенергії на газі є незначно найефективнішим способом скорочення загальних викидів у короткостроковій перспективі. Податок на викиди вуглецю поширюватиметься на ядерні джерела та типи вуглецевих джерел, класифікуючи їх відповідно до граничної вартості скорочення вуглецю. чинна політика щодо відновлюваних джерел енергії виключає ці варіанти. По суті, це скорочує функцію пропозиції. Так само і щодо енергоефективності, хоча ймовірно, що вона відіграватиме важливу роль у короткостроковій перспективі, неочевидно, що поточна політика є оптимальною. Перевага податку на викиди вуглецю полягає в тому, що він нейтральний між попитом і пропозицією.

2. Біорізноманіття. Вважається, що проблему біорізноманіття набагато важче вирішити за допомогою економічних інструментів. Далеко не ясно, що саме таке біорізноманіття, і більшість вимірювань виходять за рамки цінності окремих видів. На відміну від вуглецю, важко уявити, як може виглядати ринок біорізноманіття, і мало ймовірно, що окремі види будуть хорошим проксі. Встановити ціни було б важко, а пов'язану з цим нормативну базу для ринку було б важко розробити.

Ці міркування зазвичай призводять до виключення економічних міркувань та економічних інструментів для більшості екологів. Однак це було б передчасно. По-перше, є питання оцінки – чого варте біорізноманіття і скільки ми готові платити за його збереження? У деяких (трофейних) випадках видів відповідь дуже вагома. Наприклад, Закон про вимираючі види в США від 1973 року передбачає збереження великих лісових масивів для захисту плямистої сови. Великі проекти можуть бути припинені, щоб зберегти один вид, що перебуває під загрозою зникнення. Проте, з іншого боку, знищення, ймовірно, найбільшого резервуара біорізноманіття Амазонки триває швидко, ніби цінність дорівнює нулю.

Відкриваючи економічний інструментарій, перше питання полягає в тому, чи може аналіз вигод і витрат сприяти визначенню оптимального рівня біорізноманіття. До цього можна підійти декількома способами – від

проведення умовної оцінки до визначення того, скільки люди насправді платять. Ці оцінки демонструють дуже великий розрив між тим, що рекомендують екологи, і оцінками готовності платити. Причин може бути кілька, але інформаційний і фреймінговий ефект, ймовірно, буде суттєвим. Отже, краще дивитися на корисність із розбитих послуг біорізноманіття, ніж підходити до оцінки через безпосередньо виявлені переваги.

Але як тільки вони будуть встановлені, наступним кроком є розгляд того, як економічні інструменти можуть зіграти свою роль, якщо взагалі. Хоча існує можливість встановити ціну на види, набагато більш імовірно, що контроль можна буде здійснювати за допомогою квот, які можуть бути предметом торгівлі. Наприклад, критичні мінімальні пороги рибних запасів використовувалися для встановлення квот на рибу. Улов китів визначено. У всіх цих випадках проблеми виникали в політичних і регуляторних процесах – у лобіюванні, захопленні та в слабких місцях правозастосування. І в усіх цих випадках рішення приймалися політиками, а не незалежними регуляторними органами. Навіть швейцарська годинникова корпорація IWC була предметом загальнонаціонального голосування, і навіть купівлі голосів через допомогу та інші механізми [23].

Альтернативою є цінування середовища проживання, а не виду, а також збереження тропічних лісів та інших водойм за допомогою природних заповідників. Це можуть бути цілі території, наприклад Амазонка, морські парки, де певна діяльність заборонена, або місцеві заповідники. Хоча тут знову ж таки економічні інструменти обмежені, певну роль відіграє форма переговорів Р. Коуза, за якими багаті країни можуть платити біднішим за збереження середовища існування. Вони можуть навіть купити їх. Особливим варіантом цих заходів є обмін боргів на природу, згідно з яким борг списується коштом зобов'язань щодо збереження навколишнього середовища. Таким чином, навіть у набагато складнішій сфері біорізноманіття економічні інструменти можуть відігравати певну обмежену роль.

Економічні інструменти мають значний внесок у розробку екологічної політики, що стикаються з проблемами зміни клімату та втрати біорізноманіття. І все ж їхня роль була обмежена, і політики та їхні чиновники демонструють помітне небажання відійти від традиційних режимів командування та контролю. Причини цього небажання виявляються в політичній економії політичного процесу: Політика сама по собі є інструментом для досягнення цілей учасників цього процесу - політиків, чиновників, регуляторів та компаній.

Тоді як економісти зосереджувались на оптимальній ефективності, а отже, на ефект заміщення, процес політики починається там, де економіка відходить - і робить акцент на ефекті доходу. Способи, якими поведінка, що шукає оренду, відображається в процесі політики, залежать від різних стимулів та недосконалої інформації. Останній відкриває шлях до захоплення.

Табл. 1.3.1 Інструменти екологічної політики

Пряме регулювання	Економічні інструменти	Комунікативні інструменти
Стандарти продукції	Податки за забруднення (стічні води)	Інформаційне забезпечення
Попереднє схвалення	Плата за товар	Договори (екологічні угоди)
Заборони продукції	Торгівля викидами (торгові дозволи)	Технологічні договори
Стандарти ефективності обробки	Екологічні субсидії	Створення мережі («встановлення відповідностей»)
Технологічні характеристики	Системи відновлення депозитів	Системи управління навколишнім середовищем
Екологічне управління	Відповідальність виробника	Екологічні бренди
Вимоги	Екологічна відповідальність	Екологічний маркетинг
Зворотні вимоги		

Джерело: складено автором на основі [1, с. 78-80]

Зазвичай економісти брали участь в екологічних дискусіях, зупинившись на інтеграції аналізів політичного процесу в розробку інструментів. Це мало несприятливий ефект обмеження ролі економічних інструментів. Швидше за все, ця робота припускає, що економічну складову екологічної політики слід враховувати в розробці інструментів та підкреслювати три конкретні аспекти - у встановленні початкових рівнів (як правило, низьких); делегуючи перегляд інструментів до закладів, розроблених для мінімізації захоплення; і в причині доходу таким чином, щоб покращити ефект заміщення.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ВПРОВАДЖЕННЯ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ІНСТРУМЕНТІВ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ ЄС

2.1 Загальні тенденції функціонування економічних інструментів екологічної політики ЄС

На Саміті ООН зі сталого розвитку у 2015 році були прийняті «Цілі сталого розвитку» на період до 2030 року, які створили основу для існування, процвітання та добробуту громадян сьогодення та майбутнього. Цілі сталого розвитку являють собою дії, які повинні бути реалізовані всіма країнами шляхом глобальної співпраці та координації [18].

Процес нарощування потенціалу для досягнення 17 цілей сталого розвитку є проблемою для багатьох країн. Європейський Союз (ЄС) став лідером у розробці політики боротьби зі зміною клімату, особливо після Паризької угоди (2015 р.), коли європейська кліматична дипломатія довела свою спроможність і спонукала європейське керівництво переглянути цілі скорочення викидів та відновлюваної енергії, та цільові показники енергоефективності [37].

Стратегія Зеленої угоди (англ. – Green Deal), представлена Єврокомісією у 2019 році, стала стратегічним планом дій ЄС щодо «надзвичайної кліматичної ситуації» та відповіддю адміністрації Брюсселя екологічним активістам (наприклад, Греті Тунберг) та неурядових організацій (НУО) на місцях, які вимагали негайних дій у сфері зміни клімату. Отже, європейські інституції (зокрема Рада Європи) виступили з ініціативами та сформували інституційний контекст для діалогу та консультацій з екологічними активістами з метою вдосконалення законодавства у цій сфері [13].

Деякі з результатів – це стратегія Зеленої угоди та подальші законодавчі документи, розроблені Європейською Комісією у відповідь на запити європейських громадян, висловлені через активістів та громадські організації з екологічної сфери (WWF Europe, Climate Action Network Europe, Friends of the Earth Europe, BirdLife Europe та Slow Food) [42].

Висхідна стурбованість щодо зміни клімату в Європі відображається на електоральній підтримці зелених партій на європейських виборах у 2019 році та на національних рівнях, особливо в західних країнах-членах (наприклад, Німеччині у 2021 році). Політика щодо навколишнього середовища та зміни клімату є основною політикою сталого розвитку, яка створює майбутнє Європи та її трансформаційну політику та зелений перехід. Перехід до циклічної економіки та низьковуглецевого розвитку сприятиме підвищенню якості життя європейських громадян.

Зелену угоду було запущено майже три роки тому, у грудні 2019 року, з метою перетворення ЄС на сучасну, конкурентоспроможну та ефективну економіку з точки зору використання ресурсів, у якій: (1) вони досягнуть нульових чистих викидів парникових газів до 2050; (2) економічне зростання має бути відокремлено від використання ресурсів; і (3) жодна особа чи місце не повинні залишитися поза увагою. Це рятівний круг для виходу з пандемії COVID-19, який фінансується коштом третини 1,8 трильйона інвестицій із Плану відновлення ЄС наступного покоління, а також коштів із семирічного бюджету ЄС [5].

Цю стратегію росту було розроблено для реалізації Порядку денного ООН до 2030 року та інших цілей сталого розвитку поточної Європейської Комісії. Ключові питання, які розглядаються в ньому, це: енергетичний перехід (на чисті джерела енергії), зміни в промисловості (застосування моделі циклічної економіки), енергоефективність будівель, органічні харчові системи, регіони, які потребуватимуть посилення підтримки для переходу (видобувна промисловість, сільське господарство), зміна клімату тощо), а також справедливий перехідний фонд [45].

Застосовуючи цю стратегію, можна досягти чотирьох стійких переваг: покращення здоров'я та якості життя, стійкості й конкурентоспроможності. Ключові дії цієї стратегії відповідають такій європейській політиці, як: кліматичні амбіції (кліматична політика), чиста, доступна та безпечна енергія (енергетична політика), промислова стратегія для чистої економіки замкнутого циклу (промислова політика), стійка та розумна мобільність (транспортна політика), екологізація загальної сільськогосподарської політики/стратегії «від ферми до столу» (загальна сільськогосподарська політика), збереження та захист біорізноманіття (екологічна політика), прагнення до нульового забруднення навколишнього середовища без токсичних речовин (екологічна політика). Закони та включення сталості в усі політичні заходи ЄС (щоб розглянути інтегрований характер між європейськими політиками), спільна зовнішня політика та політика безпеки, та спільна робота – Європейський кліматичний пакт (як остаточний юридичний результат) [38].

Це амбітний проєкт, який намагається вивести ЄС на провідну позицію у сфері зміни клімату. ЄС продовжує боротися зі зміною клімату та робить екологічну політику пріоритетом, а стратегія Зеленої угоди пропонує країнам-членам керівні принципи для її реалізації. Існують важливі напрямки дій, яких дотримується Зелена угода, які керуватимуть розбудовою потенціалу: (1) навколишнє середовище та клімат – «відсутність чистих викидів парникових газів до 2050 року»; (2) економічний – «економічне зростання, відокремлене від використання ресурсів»; і (3) соціальний – «жодної особи та жодного місця не залишиться без уваги» [25].

Щодо законодавчого виміру розбудови спроможності, Єврокомісія розробила кілька важливих документів, які висловлюють бажання реалізувати свої амбітні цілі: Європейський кліматичний пакт, Європейський закон про клімат, Нова стратегія ЄС щодо адаптації до зміни клімату, Європейська Промислова стратегія, План дій циклічної економіки, Стратегія «Від ферми до столу», Стратегія ЄС щодо збереження біорізноманіття до 2030 року, стратегії

ЄС щодо інтеграції енергетичних систем і водню, а також «Відповідність 55». Усі ці документи відповідали європейській політиці, визначеній у Зеленій угоді, такій як кліматична, екологічна, енергетична, промислова, транспортна, спільна сільськогосподарська та зовнішня політика та політика безпеки [45].

Зелена угода вимагає розробки нової трансформаційної політики та національних рішень для впровадження країнами-членами. Вона стосується всіх секторів діяльності, які генерують викиди парникових газів, таких як: трансформація вуглецевмісних галузей; збільшення циклічної економіки, цифровізація; енергія; біорізноманіття та біоматеріали з їх впливом на загальну сільськогосподарську політику та політику щодо зміни клімату [26]. Є два важливі виміри політики, якої необхідно дотримуватися, щоб досягти мети кліматичної нейтральності, клімат і економіка, а також допоміжні технології, які враховуватимуть співпрацю, співпрацю та конкурентоспроможність країнами-членами [20].

Економічні інструменти екологічної політики ЄС повинні забезпечити:			
<p>поступове застосування проектів та цілей екологічної політики для економічних інструментів та інших економічних елементів</p>	<p>прийняття цілей екологічної політики з точки зору взаємної структури окремих інструментів</p>	<p>виконання пріоритетів екологічної політики в рамках модифікації конкретних нюансів економічних інструментів</p>	<p>створення основи для екологічної політики через форму підготовки основних концептуальних підходів до економіки та економічних інструментів</p>

Рис. 2.1.1 Функціонування економічних інструментів екологічної політики ЄС

Джерело: складено автором на основі [51]

Важливим аспектом імплементації Зеленої угоди є спільна європейська зовнішня політика та політика безпеки, оскільки питання зміни клімату є транскордонними, через глобальну та регіональну взаємозалежність, проблеми потрібно вирішувати глобально та регіонально [37]. Відповіді та заходи щодо зміни клімату обговорюються на міжнародному рівні, як в ЄС, так і в ООН. Зміна клімату також змінить середовище безпеки, і це можна вирішити за допомогою міжнародного співробітництва [11, с. 118].

Уся європейська політика, пов'язана з метою Зеленої угоди щодо кліматичної нейтральності, буде переглянута відповідно до зростання кліматичних амбіцій (наприклад, чинне законодавство щодо викидів парникових газів, відновлюваних джерел енергії та енергоефективності) [13]. Усі країни-члени висловили свою політичну прихильність реалізації Зеленої угоди, включаючи цілі кліматичної політики, але є деякі голоси епістемологічних спільнот, які нещодавно підняли кілька питань щодо досліджень соціального впливу та стійких рішень для впровадження Зеленої угоди. Ці голоси здебільшого походять із центрального регіону ЄС і мають відповідні запитання щодо нарощування потенціалу та можливостей її реалізації [12, с. 75-76].

Соціальний вплив реалізації Зеленої угоди у країнах-членах із Центральної Європи (ЦЄ) вплине на добробут європейських громадян, тому стійку політику потрібно буде розробити на національному рівні та конкретну регіональну трансформаційну політику (наскрізну та галузеву) для кожної країни-члена, включаючи регіональне співробітництво [27].

Політика сталого розвитку спрямована на створення основи, принципів і потенціалу для існування та розвитку без виснаження природних ресурсів у майбутньому. ООН визначила сталість як розвиток, який відповідає поточним потребам, не ставлячи під загрозу здатність наступних поколінь задовольняти власні потреби. Вона припускає, що ресурси обмежені, і тому їх слід використовувати обережно, гарантуючи, що їх буде достатньо для майбутніх поколінь без погіршення якості життя нинішніх поколінь [14, с. 69-72].

Політика сталого розвитку передбачає соціальну відповідальність, зосереджену на захисті навколишнього середовища та динамічному балансі між людськими та природними системами. Існує три важливі принципи цієї політики: (1) захист навколишнього середовища – це стосується скорочення викидів CO₂, використання води, пакування та марнотратних процесів як частини ланцюжка постачання; (2) соціальний розвиток – метою якого є забезпечення відповідального, етичного та стабільного ставлення до працівників, зацікавлених сторін і спільноти, в якій вони живуть; та (3) економічний розвиток – у сенсі створеної рентабельності та достатнього доходу для його продовження в майбутньому [14, с. 110-113].

17 цілей сталого розвитку ООН є: (1) відсутність бідності; (2) відсутність голоду; (3) гарне здоров'я та добробуту; (4) якісна освіта; (5) гендерна рівність; (6) чиста вода та санітарія; (7) доступна та чиста енергія; (8) гідна праця та економічне зростання; (9) промисловість, інновації та інфраструктура; (10) скорочення нерівності; (11) сталі міста та громади; (12) відповідальне споживання та виробництво; (13) кліматичні дії; (14) життя під водою; (15) життя на суші; (16) мир, справедливість і міцні інституції; та (17) партнерство для досягнення цілей [22, с. 177-193].

Цих цілей можна досягти шляхом наступних 6 ключових перетворень:

1. покращення освіти та охорони здоров'я для досягнення вищих доходів і кращих екологічних рішень;

2. відповідальне споживання та виробництво, що робить більше з меншими ресурсами, є важливим для впровадження циклічної економіки та зменшення попиту;

3. декарбонізація енергетичної галузі за допомогою чистих енергетичних ресурсів і відновлюваних процесів, а також шляхом забезпечення чистої та доступної енергії для кожного;

4. ефективні та стійкі продовольчі системи, яких можна досягти шляхом підвищення продуктивності сільського господарства та зменшення споживання м'яса, що забезпечить чисту їжу та воду для всіх;

5. розумні міста через інтелектуальну інфраструктуру та підключення до Інтернету;

6. цифрова революція в науці, техніці та інноваціях, необхідна для підтримки сталого розвитку [14, с. 124].

Що стосується майбутньої реалізації політики сталого розвитку, важливо повторно використовувати ресурси, щоб відповідати зростанню глобального населення в циклічній економіці.

У нашій роботі буде розглянуто поточну прогалину впровадження та вдосконалено теоретичну базу з теми, зосередивши увагу на стійких ефектах впровадження Зеленої угоди країнами-членами з ЦЄ. Таким чином, емпіричний аналіз сприятиме розвитку спроможності та кращому впровадженню національними та місцевими адміністраціями, а також кращому розумінню стратегії Зеленої угоди. Для досягнення цієї мети була розроблена інноваційна модель аналізу для інтегрованого погляду на розвиток потенціалу та трансформаційну політику.

Натхненням для створення моделі стала модель циклічної економіки та моделювання зеленої економіки [15]. Вона використовуватиме якісну стратегію для дослідження зі спеціальними методами (аналіз документів, порівняльний аналіз і тематичне дослідження). Варіант для якісного дослідження виходить зі специфіки аналізу політики, що підтримує об'єктивність, валідність і послідовність дослідження. Дослідницький матеріал складатиметься з даних бази даних Євростату, звітів, аналітичних записок та документів ЄС. Період аналізу – 2011–2020 роки. Новизна цього дослідження полягає в новій моделі аналізу нарощування потенціалу для впровадження Зеленої угоди. Ця модель базується на циклічній економіці, враховуючи зелену економіку, стійкість і політику Зеленої угоди, що мають взаємозалежний характер.

Існує три взаємопов'язані виміри моделі, які впливають на розбудову спроможності для реалізації Зеленої угоди: екологічний, економічний та логістичний (інфраструктура), які визначають європейську політику стратегії

Зеленої угоди. Кілька індексів, які характеризують європейську політику Зеленої угоди та їх потенціал для розбудови потенціалу, були обрані з бази даних Євростату для країн-членів із ЦЄ (Польща, Чеська Республіка, Словаччина, Угорщина та Румунія) і будуть проаналізовані. З цієї точки зору, це перша наукова робота, яка аналізує розбудову спроможності для впровадження Зеленої угоди у ЦЄ на основі моделі, створеної цим дослідженням. Публікацій щодо Зеленої угоди небагато, тому ця робота стане цінним внеском у літературу в цій галузі.

2.2 Аналіз та оцінка наслідків застосування економічних інструментів екологічної політики ЄС в країнах Центральної та Східної Європи

Дані були зібрані для перевірки гіпотези дослідження та організовані таким чином: (1) для всіх країн-членів за період між 2011–2020 рр., для регіонального підходу щодо потенціалу впровадження та (2) для кожної проаналізованої країни-члена з усіма проаналізували індекси за період між 2011–2020 рр., щоб передбачити для кожної досліджуваної країни-члена її спроможність реалізації Зеленої угоди.

Нижче наведено презентацію ситуації в усіх п'яти державах-членах щодо трьох ключових елементів впровадження Зеленої угоди (навколишнє середовище, економіка та інфраструктура), а потім презентацію кожної країни-члена. На цьому етапі результати будуть інтерпретовані з кількісної точки зору та їх значення для визначення спроможності реалізації різних європейських політик, визначених Зеленою угодою. У наступному розділі буде розроблено якісну інтерпретацію та синтезний підхід для кожного з трьох ключових елементів. Для першого ключового елемента (екологічного) через велику кількість даних було організовано три таблиці, по одній для кожного

індексу: поводження з відходами (тис. тонн), викиди CO₂, оксиди азоту, які мають значуще значення для клімату та політика щодо навколишнього середовища, яка обмежується Зеленою угодою.

Дані, представлені в таблиці 2.2.1., показують, що інвестиції в управління відходами та інфраструктуру (перероблювання) зросли в Чеській Республіці, Угорщині, Словаччині та трохи в Румунії, що може бути хорошим прогнозом для нарощування потенціалу та ефективності впровадження Зеленої угоди. Ці тенденції легко побачити на гістограмі (рис. 2.2.1):

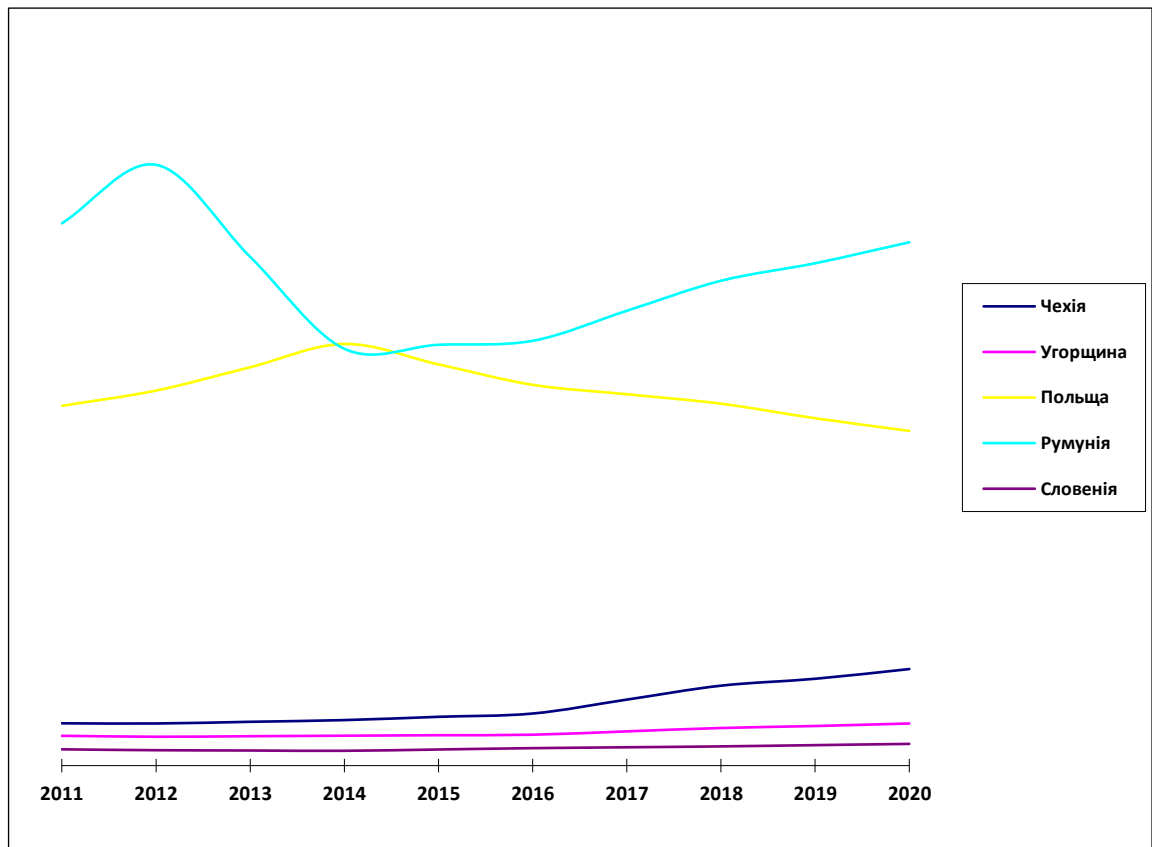

Рис. 2.2.1 Управління відходами в країнах ЦЄ за 2011-2020 рр.

Джерело: складено автором на основі [60]

Можна спостерігати висхідну еволюцію в поводженні з відходами протягом досліджуваного періоду для чотирьох країн-членів (Чеська Республіка, Угорщина, Словаччина та незначною мірою в Румунії) і тенденцію до зменшення для Польщі (з 2014 року). Це слід зазначити через її

прогностичний потенціал щодо інвестицій у технології, що є важливим для політичних рішень щодо впровадження Зеленої угоди. Ці тенденції є результатом національних політичних рішень, але показники всіх країн-членів ЦЄ нижчі за середній європейський показник, де Німеччина та Франція є лідерами в цьому секторі з показниками 333,567 та 277,341 відповідно.

Табл. 2.2.1 Управління відходами в країнах-членах із ЦЄ за період 2011–2020 рр. (тис. тонн).

Роки	Чехія	Угорщина	Польща	Румунія	Словаччина
2011	1736	12231	147563	222416	6677
2012	17278	11847	153833	246450	6318
2013	17975	12058	163397	208718	6197
2014	18672	12269	172961	170986	6075
2015	20017	12470	164582	172616	6615
2016	21,363	12,671	156,203	174,246	7156
2017	27,077	14,048	152,326	186,559	7517
2018	32,791	15,425	148,448	198,871	7878
2019	35,621	16,247	142,495	206,065	8401
2020	39,604	17,280	137,282	214,656	8914

Джерело: складено автором на основі [60]

NACE – це акронім (фр. – Nomenclature statistique des Activites economiques dans la Communaute Europeenne»), який використовують для позначення всіх статистичних класифікацій видів економічної діяльності, що були розроблені в ЄС, починаючи з 1970 року. NACE є основою для збирання і поширення широкого діапазону статистичних даних за видами економічної діяльності у сфері економічної статистики (зокрема, статистики виробництва, зайнятості, національних рахунків) та інших галузях статистики. Щодо викидів CO₂ парникових газів, ситуація для досліджуваних країн-членів є наступною (Табл. 2.2.2.):

Табл. 2.2.2 Шкідливі викиди повітря внаслідок активності НАСЕ в країнах-членах ЦЄ за 2011–2020 рр. (у тоннах).

Викиди CO ₂	Чехія	Угорщина	Польща	Румунія	Словаччина
2011	93897280	42246390	297220968	76380019	32885374
2012	89499424	37053217	288191120	76380019	30420195
2013	85422876	35285237	284535011	65040118	29904234
2014	84633382	35881185	276132133	65456482	28484229
2015	83485521	37820448	278910061	66579191	29033636
2016	85789575	37445620	288188837	63721209	29310021
2017	83999156	39399656	301699215	65884775	30120469
2018	85384150	39826499	303094745	65917855	30253161
2019	80155000	38353255	290481854	62072328	27883218
2020	76586574	36749262	274748085	57732875	25759733

Джерело: складено автором на основі [60]

Кращу інтерпретацію ситуації в табл. 2.2.2. можна знайти на гістограмі нижче яка ілюструє еволюцію викидів CO₂. На рис. 2.2.2. показано різку висхідну криву в еволюції викидів CO₂ що вказує на тенденцію до збільшення викидів CO₂. Ситуація є критичною для нарощування потенціалу та впровадження Зеленої угоди що свідчить про відсутність політичних рішень національних урядів щодо технологічних інвестицій для зменшення викидів CO₂ або відповідних адаптованих рішень у цьому сенсі. Відсутність інвестицій у певну інфраструктуру та технологію збереже тенденцію та криву еволюції на незадовільному рівні на відміну від сучасних європейських тенденцій які відрізнятимуть центральний регіон за цим показником.

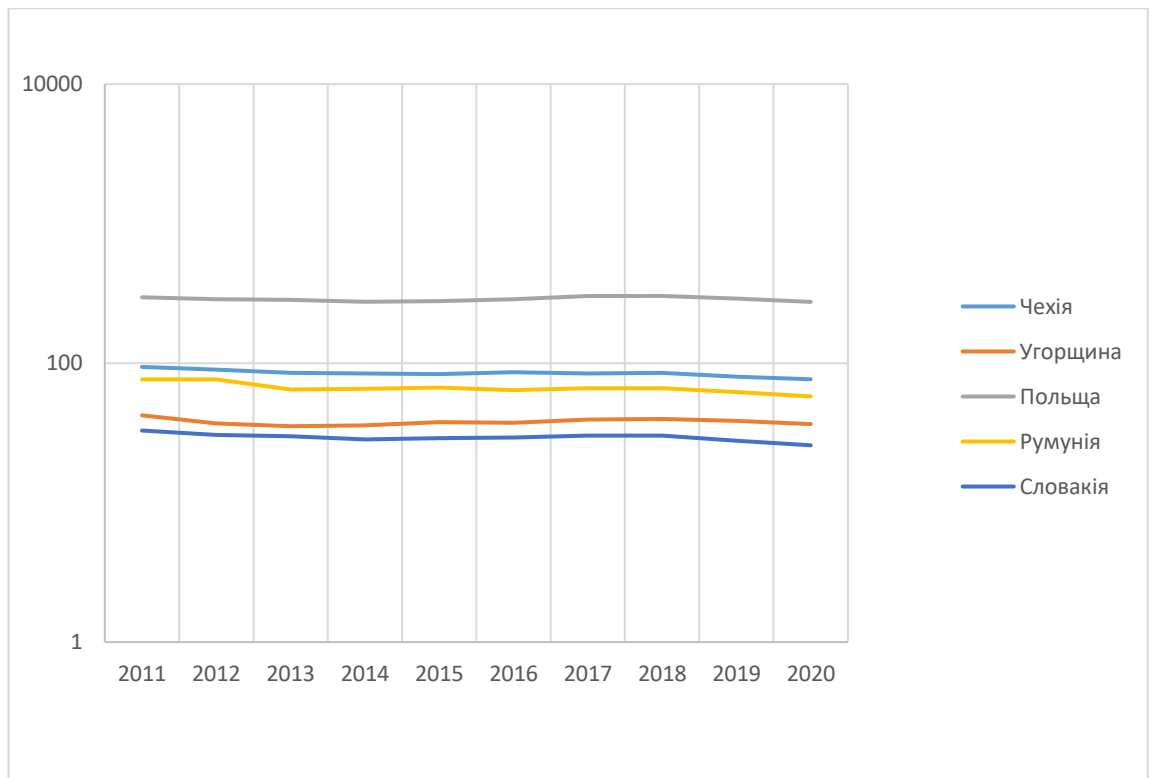

Рис. 2.2.2 Динаміка викидів CO₂ пов'язана з еволюцією досліджуваних країн-членів за період 2011–2020 рр.

Джерело: складено автором на основі [60]

Іншим показником елемента навколишнього середовища є викиди оксидів азоту важливий орієнтир для забруднення спричиненого автомобілями. Його еволюція дає важливі послання на інвестиції зроблені в технології. Нижче представлені ситуації інвестицій в країни-члени ЄС. У таблиці 2.2.3. наведено зменшення оксидів азоту для кожної країни-члена з 2011 по 2019 рік що можна пояснити змінами у законодавстві та технологічним дотриманням європейських норм послідовно з приєднанням до ЄС.

Табл. 2.2.3 Забруднювач повітря за джерелом сектору (оксид азоту) в країнах-членах ЦЄ протягом 2011-2019 рр. (в тоннах).

Оксиди азоту	Чехія	Угорщина	Польща	Румунія	Словаччина
2011	237 150	138 160	858 640	250 500	78 510
2012	224 210	131 330	819 690	246 300	76 360
2013	211 590	127 350	776 250	226 530	74 230
2014	208 570	125 570	724 460	222 080	74 740
2015	204 340	127 610	706 120	220 360	73 190
2016	192 840	119 950	715 960	211 480	69 010
2017	191 600	121 080	749 470	219 930	68 010
2018	183 880	119 860	725 360	222 120	67 380
2019	172 380	114 330	681 520	217 490	60 900

Джерело: складено автором на основі [60]

Синтезна ситуація для навколишнього середовища враховуючи три індекси буде представлена в окремій таблиці для кожної дослідженої країни-члена. Для Чехії ситуація була представлена в таблиці 2.2.4.

Табл. 2.2.4 Показники навколишнього середовища Чехії з 2011-2020 рр. (у тоннах)

Чехія	Оксиди азоту	Викиди CO ₂	Відходи (тис. тонн)
2011	237 150	93 897 280	17 360
2012	224 210	89 499 424	17 278
2013	211 590	85 422 876	17 975
2014	208 570	84 633 382	18 672
2015	204 340	83 485 521	20 017
2016	192 840	85 789 575	21 363
2017	191 600	83 999 156	27 077
2018	183 880	85 384 150	32 791
2019	172 380	80 155 000	35 621
2020	–	76 586 574	39 604

Джерело: складено автором на основі [60]

Вектор поведінки вказує на незначну висхідну тенденцію до ефективності заходів що ілюструє корисність впроваджених заходів національною політикою в цій галузі та потенціалом для нарощування потенціалу.

Табл. 2.2.5 Показники навколишнього середовища Угорщини з 2011-2020 рр. (у тоннах)

Угорщина	Оксиди азоту	Викиди CO ₂	Відходи (тис. тонн)
2011	138 160	42 246 390	12 231
2012	131 330	37 053 217	11 847
2013	127 350	35 285 237	12 058
2014	125 570	35 881 185	12 269
2015	127 610	37 820 448	12 470
2016	119 950	37 445 620	12 671
2017	121 080	39 399 656	14 048
2018	119 860	39 826 499	15 425
2019	114 330	38 353 255	16 247
2020	–	36 749 262	17 280

Джерело: складено автором на основі [60]

Функція корисності з таблиці 2.2.6. вказує на певну ситуацію для Польщі з високим коливанням значень (особливо для викидів CO₂) що закінчується зменшенням для кожної зі змінних що описує елемент навколишнього середовища. Будуть послідовні труднощі для реалізації стратегії Зеленої угоди та невеликого потенціалу для нарощування потенціалу.

Табл. 2.2.6 Показники навколишнього середовища Польщі з 2011-2020
рр. (у тоннах)

Польща	Оксиди азоту	Викиди CO ₂	Відходи (тис. тонн)
2011	858 640	297 220 968	147 563
2012	819 690	288 191 120	153 833
2013	776 250	284 535 011	163 397
2014	724 460	276 132 133	172 961
2015	706 120	278 910 061	164 582
2016	715 960	288 188 837	156 203
2017	749 470	301 699 215	152 326
2018	725 360	303 094 745	148 448
2019	681 520	290 481 854	142 495
2020	–	274 748 085	137 282

Джерело: складено автором на основі [60]

Для Румунії ситуація була представлена в таблиці 2.2.7. Корисна функція має змінну еволюцію починаючи зі зменшенням для всіх трьох індексів, а потім невеликим збільшенням для поводження з відходами що свідчить про помітне зменшення лінії для оксидів азоту та викидів CO₂ та видима і послідовна висхідна тенденція до лінії поводження з відходами. Проте тенденції для всіх трьох змінних знаходяться в належному напрямку виражаючи потенціал для нарощування потенціалу та впровадження Зеленої угоди.

Табл. 2.2.7 Показники навколишнього середовища Румунії з 2011-2020
рр. (у тоннах)

Румунія	Оксиди азоту	Викиди CO ₂	Відходи (тис. тонн)
2011	250 500	76 380 019	222 416
2012	246 300	73 253 858	246 450
2013	226 530	65 040 118	208 718
2014	222 080	65 456 482	170 986
2015	220 360	66 579 191	172 616
2016	211 480	63 721 209	174 246
2017	219 930	65 884 775	186 559
2018	222 120	65 917 855	198 871
2019	217 490	62 072 328	206 065
2020	–	57 732 875	214 656

Джерело: складено автором на основі [60]

Для Словаччини ситуація з екологічним ключовим елементом буде представлена в таблиці 2.2.8. Як показано в таблиці 2.2.8. функція корисності має зменшення тенденції до двох індексів (оксидів азоту та викидів CO₂) що є позитивним фактом і незначна тенденція до повороту з відходами. В цілому є мінімальні перспективи для впровадження та ефективної підготовки Зеленої угоди навіть якщо тенденції знаходяться в хорошому напрямку і є хороша перспектива для нарощування потенціалу.

Табл. 2.2.8 Показники навколишнього середовища Словаччини з 2011-2020 рр. (у тоннах)

Словаччина	Оксиди азоту	Викиди CO ₂	Відходи (тис. тонн)
2011	78 510	32 885 374	6 677
2012	76 360	30 420 195	6 318
2013	74 230	29 904 234	6 197
2014	74 740	28 484 229	6 075
2015	73 190	29 033 636	6 615
2016	69 010	29 310 021	7 156
2017	68 010	30 120 469	7 517
2018	67 380	30 253 161	7 878
2019	60 900	27 883 218	8 401
2020	–	25 759 733	8 914

Джерело: складено автором на основі [60]

Для другого ключового елемента (економіка) було проаналізовано кілька змінних з бази даних Євростат: виробництво в промисловості матеріальні потоки для циклічної економіки загальний сектор екологічних товарів та послуг екологічні податки за економічною діяльністю надходженням від навколишнього середовища та доходів та доходів від навколишнього середовища та інвестиції в обладнання та заводи для контролю забруднення. Через велику кількість даних таблиці були організовані для кожної з досліджуваних країн-членів з центральноєвропейського регіону [60]. Для Чехії ситуація з економічним ключовим елементом можна побачити нижче (табл. 2.2.9).

Табл. 2.2.9 Показники економіки Чехії за період 2011-2020 рр.

Чехія	Виробництво в промисловості (Індекс 2015–100)	Матеріальні потоки для ЦЕ (тис. тонн)	Загальна кількість екологічних товарів та послуг (млн. євро)	Екологічні податки за економічною діяльністю	Доходи від навколишнього середовища (млн. євро)	Інвестиції в обладнання та заводи для контролю	Відсотки ефективності (%)
2011	92,2	1008	–	3846,2	3846,08	–	8,12
2012	91,4	1066	–	3606,43	3606,43	32,6	7,76
2013	91,3	1194	–	3331,14	3331,14	–	7,34
2014	95,9	1288	4108,72	3346,96	3346,96	27,1	11,28
2015	100,0	1271	4217,88	3477,36	3477,33	28,0	11,61
2016	103,4	1396	4296,6	3728,38	3728,38	14,3	12,25
2017	110,1	1472	4550,96	3896,98	3896,98	12,4	12,87
2018	113,5	1489	4844,7	4129,14	4129,14	20,5	13,60
2019	113,2	1428	–	4594,86	4594,86	34,9	9,94
2020	105,1	1392	–	–	4148,06	–	5,21

Джерело: складено автором на основі [60]

Як показано в таблиці 2.2.9. ситуація для Чехії має такі особливості: відсутність даних для трьох індексів («Загальний сектор екологічних товарів та послуг» за 2011, 2012, 2013, 2019 та 2020 роки; «Екологічні податки за економічною діяльністю» за 2020 рік; «Інвестиції в обладнання та заводи для контролю забруднення» за 2011, 2013 та 2020 роки). Відсутність виробництва та експорту екологічних товарів та послуг на початок та в кінці досліджуваного періоду не створює відповідної основи для впровадження Зеленої угоди особливо щодо екологічної політики відсотки ефективності мають еволюцію починаючи з 8,12% зменшуючись у наступні два роки до 7,34% у 2013 році збільшуючись до 11,28% у 2014 році потім постійно збільшується до 2018 року (до 1360%) а потім зменшується до 9,94% у 2019 році, а потім до 5,21% у 2020 році тому пандемія тому пандемія тому пандемія Умови не були основною причиною цього. Ця еволюція ефективності

вказувала на недостатню економічну підготовку до впровадження Зеленої угоди. Для Угорщини економічний ключовий елемент представлений у наступній таблиці 2.2.10.

Табл. 2.2.10 Показники економіки Угорщини за 2011–2020 рр.

Угорщина	Виробництво в промисловості (Індекс 2015–100)	Матеріальні потоки для ЦЕ (тис. тонн)	Загальна кількість екологічних товарів та послуг (млн. євро)	Екологічні податки за економічною діяльністю	Доходи від навколишнього середовища (млн. євро)	Інвестиції в обладнання та заводи для контролю	Відсотки ефективності (%)
2011	87,1	814	–	2597,58	2597,58	0,2	9,48
2012	85,6	808	–	2620,52	2620,52	0,5	9,40
2013	86,5	805	–	2563,55	2563,55	0,0	9,24
2014	93,1	830	–	2632,27	2632,27	0,1	9,51
2015	100,0	823	–	2859,76	2859,76	0,2	10,21
2016	100,9	935	–	3046,89	3046,89	0,1	10,92
2017	105,6	966	–	3240,04	3240,04	0,1	11,52
2018	109,3	915	–	3212,99	3212,99	0,0	11,40
2019	115,4	1007	–	3291,19	3291,19	0,0	12,01
2020	108,5	959	–	–	–	1,1	6,30

Джерело: складено автором на основі [60]

У таблиці 2.2.10. вказуються наступна специфіка для Угорщини: немає доступних даних на весь період дослідження для індексу «Загальний сектор екологічних товарів і послуг» що вказує на відсутність політики та заходів на національному рівні, а також відсутність доступних Дані для «Екологічних податків за економічною діяльністю» за 2020 рік. Для відсотків ефективності спостерігається очевидна висхідна тенденція з 2011 року (9,48%) до 2019 року (12,01%) а потім різким зменшенням до 6,30% для 2020 року що може бути пояснюється зовнішністю та розвитком пандемії. Для Польщі в таблиці 2.2.11. представлені такі дані.

Табл. 2.2.11 Показники економіки Польщі за період 2011-2020 рр.

Польща	Виробництво в промисловості (Індекс 2015–100)	Матеріальні потоки для ЦЕ (тис. тонн)	Загальна кількість екологічних товарів та послуг (млн. євро)	Екологічні податки за економічною діяльністю	Доходи від навколишнього середовища (млн. євро)	Інвестиції в обладнання та заводи для	Відсотки ефективності (%)
2011	89,0	1305	–	10 002,18	10 002,18	15,9	7,35
2012	90,1	1368	–	10 055,44	10 055,44	22,7	7,41
2013	92,2	1718	–	9 503,28	9 503,28	15,3	7,15
2014	95,4	1905	9072,2	10 562,09	10 5621	19,1	11,06
2015	100,0	2156	9282,11	11 401,73	11 401,74	23,3	11,79
2016	102,8	2293	10226,57	11 556,89	11 556,66	25,8	12,27
2017	109,6	2425	10947,81	12 512,09	12 5121	8,6	13,22
2018	116,1	2592	11004,36	13 474,35	13 474,36	9,9	13,96
2019	120,9	2453	–	14 070,42	13 545,47	6,6	10,36
2020	119,4	2379	–	–	13 330,41	17,0	5,44

Джерело: складено автором на основі [60]

Як вказує таблиця 2.2.11. для Польщі є лише кілька недоступних даних для Польщі: «Загальний сектор екологічних товарів і послуг» за 2011, 2012, 2013, 2019 та 2020 роки та «Екологічні податки економічною діяльністю» за 2020 р. Синтезна еволюція виробництва товарів і послуг в екологічній галузі є цікавою через відсутність даних на початок та кінцеві моменти часу в слідчий період. Це також стосується індексу «Екологічних податків за економічною діяльністю». Відсоток ефективності з самого початку має хвилеподібну еволюцію зі значним збільшенням у 2014 році (до 11,06% з 7,15% попереднього року) та зменшенням у 2019 році (до 10,36% з 13,96% попереднього року) що триває у 2020 році до 5,44 % в пандемічному контексті. Невеликі відсотки вказують на недостатню економічну підготовку. Для Румунії ситуацію можна побачити нижче (табл. 2.2.12).

Табл. 2.2.12 Показники економіки Румунії за період 2011-2020 рр.

Румунія	Виробництво в промисловості (Індекс 2015–100)	Матеріальні потоки для ЦЕ (тис. тонн)	Загальна кількість екологічних товарів та послуг (млн. євро)	Екологічні податки за економічною діяльністю	Доходи від навколишнього середовища (млн. євро)	Інвестиції в обладнання та заводи для контролю	Відсотки ефективності (%)
2011	83,1	218	–	2573,54	2573,54	23,4	5,31
2012	85,1	269	–	2667,42	2667,48	38,3	5,56
2013	91,8	260	–	2957,37	2957,48	90,0	6,17
2014	97,3	255	5877,58	3587,48	3587,37	49,9	13,07
2015	100,0	309	5449,42	3951,96	3951,84	45,2	13,41
2016	103,1	544	5671,47	4085,39	4085,32	32,4	14,11
2017	111,2	553	5371,36	3640,25	3640,19	60,4	12,99
2018	115,1	640	6132,49	4033,41	4033,41	29,6	14,55
2019	112,5	661	–	4731,71	4731,71	–	9,94
2020	102,1	558	–	–	4196,22	158,2	4,87

Джерело: складено автором на основі [60]

Як показано в таблиці 2.2.12. еволюція інвестицій в обладнання та заводів для контролю забруднення дуже цікаве збільшення понад 150% з 2012 по 2013 рік (з 38,3 до 90,0), а потім знизився на половину до 49,9 у наступному році (2014). Зниження триває до 2016 року до 32,4 а потім збільшується до 60,4% у 2017 році зменшуючись після цього до половини цієї кількості до 29,6% у 2018 році і значно збільшується до 15,82% у 2020 році. Хвилеподібна еволюція також присутня для інших індексів «Екологічні податки за економічною діяльністю» та «Доходи від навколишнього середовища» що може свідчити про певні проблеми довіри щодо несуттєвих заходів у галузі навколишнього середовища. Подібно до інших досліджених країн-членів для трьох індексів відсутні дані: «Загальний сектор екологічних товарів та послуг» за 2011, 2012, 2013, 2019 та 2020; «Екологічні податки за економічною діяльністю» на 2020

рік; та «Інвестиції в обладнання та заводи для контролю забруднення» за 2019 рік. Це свідчить про відсутність інтересу до економічних заходів для виробництва товарів та послуг для екологічної галузі (відсутність даних на 2019 та 2020 роки) а також контекст пандемії може бути ще однією причиною. Відсотки ефективності мають хвилеподібну еволюцію висхідну тенденцію від 2011 року (5,31%) до 2014 року (13,07%) збільшуючись до 2016 року (14,11%) зменшуючись до 12,99% (2017), потім збільшуються до 14,55% у 2018 році зменшуючись до 9,94% у 2019 році а потім більш значно до 4,87% у 2020 році. З цими економічними числами моделювання реалізації Зеленої угоди буде дуже складним висловлюючи відсутність конкретного економічного середовища як необхідної умови ефективної підготовки. Для Словаччини ситуація для другого ключового елемента буде представлена в таблиці 2.2.13.

Як показано в таблиці 2.2.13. єдині дані які відсутні для Словаччини - це «Загальний сектор екологічних товарів і послуг» як це стосується Угорщини. Це може свідчити про відсутність пріоритетності виробництва товарів та послуг для екологічного сектору. Хвилеподібна еволюція для двох індексних форм і може спостерігатись у таблиці 2.2.13: «Матеріальні потоки для циклічної економіки» та «Інвестиції в обладнання та заводи для контролю забруднення» що може вплинути на вірогідність здійснення потенціалу. На відміну від раніше проаналізованих країн-членів Словаччина має доступні дані на 2020 рік які не демонструють різкого зменшення збільшуючи кількість «Матеріальних потоків для циклічної економіки» (з 540 у 2019 році до 713 у 2020 році) та «Інвестиції в обладнання та заводів для контролю забруднення» (з 0,0 у 2019 році до 0,1 у 2020 році) і навіть показує збільшення відсотків ефективності з 2019 по 2020 рік (з 10,87% до 10,99%).

Табл. 2.2.13 Показники економіки Словаччини за період 2011–2020 рр.

Словаччина	Виробництво в промисловості (Індекс 2015–100)	Матеріальні потоки для ЦЕ (тис. тонн)	Загальна кількість екологічних товарів та послуг (млн. євро)	Екологічні податки за економічною діяльністю	Доходи від навколишнього середовища (млн. євро)	Інвестиції в обладнання та заводи для контролю	Відсотки ефективності (%)
2011	87,1	422	–	1726,98	1726,98	0,4	8,38
2012	89,5	658	–	1743,9	1743,89	0,0	8,95
2013	90,9	711	–	1872,7	1872,7	0,1	9,61
2014	93,7	530	–	1932,3	1932,31	0,0	9,49
2015	100,0	472	–	1997,55	1997,55	0,0	9,65
2016	104,7	551	–	2019,35	2019,35	0,1	9,92
2017	108,0	742	–	2149,02	2149,02	0,3	10,88
2018	112,8	811	–	2202,68	2202,67	1,3	11,26
2019	113,3	540	–	2245,98	2245,98	0,0	10,87
2020	103,1	713	–	2191,2	2191,2	0,1	10,99

Джерело: складено автором на основі [60]

Відсотки ефективності постійно зростали протягом періоду дослідження зменшуючи з 2018 по 2019 рік (з 11,26% до 10,87%), а потім збільшення до 10,99% у 2020 році в пандемічних умовах. Загалом економічна база може бути сприятливою для впровадження Зеленої угоди але відсотки ефективності все ще занадто малі.

Третій ключовий елемент для оцінки нарощування потенціалу для можливості впровадження Зеленої угоди – це інфраструктура. Змінні Євростату що описують підготовку та інвестиції на національному рівні - це: продуктивність/євро на кілограм ресурси продуктивність ресурсів на кілограм відновлювані джерела енергії енергоефективність залежність від імпорту енергії загальна повна перетворена та під перетворенням на органічне землеробство та продуктивність енергії. Через кількість даних дані були організовані в окремих таблицях для кожного досліджуваного країн-членів як

це було у випадку з попереднім ключовим елементом. Для індексу «Загальна кількість екологічних товарів та послуг» наявні дані з бази даних Євростату доступні лише з 2012 по 2020 року, а дані за 2011 рік відсутні для всіх досліджуваних країн-членів. Для Чехії ситуація для третього ключового елемента така (табл. 2.2.14).

Таблиця 2.2.14 Показники інфраструктури Чехії за період 2011-2020 рр.

Чехія	Продуктивність ресурсів (євро / кг)	Частка відновлюваних джерел енергії (%)	Енергоефективність (млн. т у нафтовому еквіваленті)	Залежність від імпорту енергії (%)	Всього повністю перетворене органічне землеробство (га)	Енергетична продуктивність (євро / кг еквівалента нафти)
2011	0,9326	10,945	40,87	28,831	–	3,684
2012	1,032	12,814	40,38	25,413	468 670	3,687
2013	1,0281	13,927	40,67	27,580	474 231	3,668
2014	0,984	15,074	38,98	30,227	472 663	3,879
2015	1,0142	15,070	39,44	32,089	478 033	4,084
2016	1,0759	14,926	39,74	32,800	488 591	4,227
2017	1,1692	14,799	40,35	37,162	496 277	4,261
2018	1,2477	15,140	40,48	36,879	519 910	4,380
2019	1,3151	16,239	39,75	40,822	535 185	4,586
2020	1,3968	17,303	37,47	38,898	540 375	4,613

Джерело: складено автором на основі [60]

Наведена вище таблиця 2.2.14. показує що для Чехії готовність до побудови потенціалу для європейської політики до Зеленої угоди обмежується з точки зору інфраструктури і вона в основному має хвилеподібну еволюцію. Еволюція демонструє чотири індекси збільшення та зменшення («Продуктивність ресурсів» «Частка відновлюваних джерел енергії» «Енергоефективність» та «Залежність від імпорту енергії») та постійне

збільшення для двох індексів («Всього повністю перетворене органічне землеробство» та «Енергетична продуктивність»). Останні індекси є специфічними для загальної політики сільського господарства та енергетичної політики але цього буде недостатньо для ефективної підготовки реалізації Зеленої угоди.

Для Угорщини ситуація для цього ключового елемента проілюстрована в таблиці нижче. У таблиці 2.2.15. описано доступність інфраструктури з більшої точки зору: навколишнє середовище енергетику та сільське господарство. Еволюція тенденцій для досліджуваного періоду показала невеликі зміни в еволюції для всіх індексів та постійних еволюцій підсилувача для «Енергоефективності» «Продуктивність ресурсів» та «Всього повністю перетворене органічне землеробство» так і там є постійною зайнятою інфраструктурою яка може бути використана для реалізації Зеленої угоди. Один конкретний аспект – це збільшення індикатора «Всього повністю перетворене органічне землеробство» з 2015 по 2016 рік (з 129 735 до 186 322) та з 2018 по 2019 рік (з 209 382 до 303 190) останній зі збільшенням на 50% означає явну увагу до загальної сільськогосподарської політики.

Таблиця 2.2.15 Показники інфраструктури Угорщини за період 2011-2020 рр.

Угорщина	Продуктивність ресурсів (євро / кг)	Частка відновлюваних джерел енергії (%)	Енергоефективність (млн. т у нафтовому еквіваленті)	Залежність від імпорту енергії (%)	Всього повністю перетворене органічне землеробство (га)	Енергетична продуктивність (євро / кг еквівалента нафти)
2011	1,0391	25,389	24,39	50,273	–	3,901
2012	1,1661	26,757	23,13	50,146	130607	4,053
2013	1,0366	28,040	22,41	50,122	130990	4,273
2014	0,8363	27,817	21,99	59,845	124841	4,471
2015	0,9044	28,969	23,30	53,875	129735	4,383
2016	0,974	28,266	23,65	55,823	186322	4,424
2017	0,9487	27,280	24,46	62645	199683	4,416
2018	0,8873	28,047	24,48	58,123	209382	4,644
2019	0,9193	28,466	24,57	69,712	303190	4,855
2020	0,9656	31,023	23,89	56,628	301430	4,726

Джерело: складено автором на основі [60]

Наступна таблиця представить ситуацію для Польщі для третього ключового елемента аналізу. Готовність Польщі проілюстрована в таблиці 2.2.16. і вказує на зміни в еволюції майже всіх індексів за винятком зміни «Продуктивність ресурсів» яка має еволюцію підприємства. Перспективи інфраструктурної місткості від еволюції цих індексів важкі але це відображає відсутність унітарного та постійного бачення щодо узгоджених дій щодо досягнення цілей сталого розвитку і отже Зеленої угоди.

Табл. 2.2.16 Показники інфраструктури Польщі за період 2011-2020 рр.

Польща	Продуктивність ресурсів (євро / кг)	Частка відновлюваних джерел енергії (%)	Енергоефективність (млн. т у нафтовому еквіваленті)	Залежність від імпорту енергії (%)	Всього повністю перетворене органічне землеробство (га)	Енергетична продуктивність (євро / кг еквівалента нафти)
2011	0,4761	13,972	96,55	34,020	–	3,726
2012	0,5579	15,530	92,80	31,628	655 499	3,925
2013	0,5971	16,205	93,40	26,254	669 863	3,941
2014	0,625	14,618	89,49	29,415	657 902	4,232
2015	0,6693	14,495	90,05	29,848	580 731	4,361
2016	0,6357	14,377	94,83	30,760	536 579	4,288
2017	0,6579	13,556	99,08	38,269	494 978	4,294
2018	0,6777	12,549	104,06	43,505	484 676	4,329
2019	0,7979	12,634	100,22	45,237	507 637	4,700
2020	0,786	13,850	96,53	42,760	509 286	4,717

Джерело: складено автором на основі [60]

Для Румунії елемент ключової інфраструктури представлений нижче у таблиці 2.2.17. Таблиця 2.2.17. ілюструє коливання еволюції для трьох індексів («Продуктивність ресурсів» «Залежність від імпорту енергії» «Всього повністю перетворене органічне землеробство») та постійна висхідна траєкторія для інших («Відновлювані джерела енергії» «Енергоефективність» «Енергоефективність») що з точки зору вірогідності можливості впровадження може викликати деякі питання. Однак тенденції до стягнення відновлюваних ресурсів та енергоефективності створюють відповідні основи для впровадження Зеленої угоди в Румунії беручи до уваги її конкретні характеристики.

Табл. 2.2.17 Показники інфраструктури Румунії за період 2011-2020 рр.

Румунія	Продуктивність ресурсів (євро / кг)	Частка відновлюваних джерел енергії (%)	Енергоефективність (млн. т у нафтовому еквіваленті)	Залежність від імпорту енергії (%)	Всього повністю перетворене органічне землеробство (га)	Енергетична продуктивність (євро / кг еквівалента нафти)
2011	0,3436	10,337	33,53	21,140	–	3,576
2012	0,3674	10,955	33,26	22463	288,261	3,728
2013	0,3992	11,452	30,41	18,317	286,896	4,243
2014	0,4027	11,605	30,07	16,663	289,252	4,430
2015	0,3591	11,881	30,75	16,687	245,924	4,525
2016	0,3769	11,396	30,65	21,901	226,309	4,751
2017	0,4497	11,059	32,46	23,295	258,471	4,835
2018	0,4545	14,936	32,57	24,291	326,260	5,044
2019	0,4169	15,377	32,07	30,282	395,228	5,314
2020	0,3879	16,102	30,92	28,201	468,887	5,271

Джерело: складено автором на основі [60]

Для Словаччини ситуація представлена в таблиці 2.2.18. Для Словаччини ситуація представлена в таблиці 2.2.18. ілюструє коливання еволюції для трьох індексів («Поновлювані джерела енергії» «Енергоефективність» «Залежність від імпорту енергії») та безперервна еволюція для решти («Продуктивність ресурсів» «Всього повністю перетворене органічне землеробство» «Енергоефективність»).

Табл. 2.2.18 Показники інфраструктури Словаччини за період 2011-2020

рр.

Словаччина	Продуктивність ресурсів (євро / кг)	Частка відновлюваних джерел енергії (%)	Енергоефективність (млн. т у нафтовому еквіваленті)	Залежність від імпорту енергії (%)	Всього повністю перетворене органічне землеробство (га)	Енергетична продуктивність (євро / кг еквівалента нафти)
2011	0,9815	10,348	15,97	65 933	–	4 088
2012	1,1473	10,453	15,59	61 625	164 360	4 305
2013	1,2056	10,133	15,69	60 825	157 848	4 280
2014	1,1231	11,713	14,83	62 135	180 307	4 675
2015	1,1782	12883	15,22	60 102	181 882	4 766
2016	1,2039	12029	15,37	60 551	187 024	4 834
2017	1,2149	11,465	16,15	64 845	189 148	4 718
2018	1,2151	11,896	15,79	63 679	188 986	4 955
2019	1,4011	16,894	15,98	69 762	197 565	5 090
2020	1,4409	17,345	15,15	56 301	222 896	5 037

Джерело: складено автором на основі [60]

Коливання еволюції відновлюваної енергії та енергетичної залежності може створити труднощі для впровадження Зеленої угоди яка має на меті енергізувати самостійність. Існує три важливих висхідних чинників (для «Продуктивність ресурсів» з 2018 по 2019 рік (з 12 151 до 14 011); для «Відновлювані джерела енергії» з 2018 по 2019 рік (11 896 до 16 894) в яких обидві змінні є специфічними для енергетичної політики за той же рік що вказує на конкретні заходи вжиті на національному рівні; і для «Всього повністю перетворене органічне землеробство» з 2013 по 2014 рік (з 157 848 до 180 307) для загальної сільськогосподарської політики.

2.3. Правове регулювання економічних інструментів екологічної політики ЄС

У нашому дослідженні ми намагалися визначити потенціал для впровадження Зеленої угоди у країнах-членах із центральноевропейського регіону. Попри те що на політичному рівні всі досліджувані країни заявили про свою діяльність епістемічна спільнота починає ставити питання щодо потенціалу її впровадження. Реалізація Зеленої угоди вимагає стійких національних планів з інтегрованою та інклюзивною стратегією яка описує європейську політику. Економічні реалії пропонують належне зображення розбудови потенціалу кожної країни-члена для впровадження Зеленої угоди. Відповідним рішенням для вимірювання ступеня готовності для кожного країни-члена є аналіз на основі конкретних показників. Ці показники насправді є прогнозами можливості впровадження Зеленої угоди.

Аналітична модель була натхненна моделями циклічної та зеленої економіки, основними елементами Зеленої угоди, які мають наслідки всієї обмеженої європейської політики: кліматична, екологічна, транспортна, енергетична, загальна, сільськогосподарська політика та загальна політика закордонних справ та безпеки. Окремі показники були ретельно обрані, виходячи з потенціалу їх прогнозування визначених для кожної європейської політики яка бере участь у впровадженні Зеленої угоди й були згруповані в три ключові елементи: навколишнє середовище економіка та інфраструктура. Практично економічні фактори та інфраструктура є показниками для впровадження європейської політики на національному рівні. Цей вибір індексів був проведений відповідно до теоретичної основи. У цій главі три ключові елементи проаналізовані за допомогою якісного синтезного підходу.

Результати дослідження для першого ключового (екологічного) елемента та його трьох індексів (поводження з відходами викиди CO₂ та оксидів азоту) є першими прогнозами реалізації Зеленої угоди. Вектор поведінки вказаний

для коливання та для поводження з відходами ілюструє висхідну тенденцію у Чехії Угорщині Румунії та Словаччини який можна інтерпретувати за допомогою інвестиційних лінз і як сигнали технологічних вдосконалень, які підтримуватимуть зменшення викидів оксиду CO₂ та оксиду азоту [9, с. 223-226]. Для цих двох індексів дані демонструють зменшення значень що ілюструють інвестиції в нові технології, а отже доступність та залучення до реалізації Зеленої угоди. Для індексів поводження з відходами такі ж значення є дійсними, як показано на рис. 2.2.7. Наприклад Румунія має значну висхідну тенденцію до поводження з відходами яка може бути пояснена через інвестиції в технології виконавців (більше сортувальних заводів). Для інших країн-членів значення знаходяться на нижчому рівні в поєднанні з вектором поведінки. Щодо інших цінностей лише Румунія та Польща переробляли значну кількість понад 100 тис. тонн. Центральноєвропейські держави реалізували специфічні норми екологічної політики для сектору поводження з відходами [12, с. 77-80].

На рис. 2.2.8 бачимо різке збільшення викидів CO₂ у всіх досліджених країнах-членах. На рис. 2.2.8 є коливання еволюції як зменшення, так і збільшення рівнів оксидів азоту після 2015 року що означає критичний стан та негативний прогноз щодо нарощування потенціалу для впровадження Зеленої угоди. В цілому для першого ключового елемента (навколишнє середовище) можна зазначити що він не може передбачити здатність до впровадження Зеленої угоди, а вектор поведінки проаналізований індивідуально для кожної країни-члена вказували на коливання рівня оксиду азоту, а також висхідну тенденцію до викидів CO₂ та поводження з відходами (за винятком Польщі) які не відповідають цілям та діям запропонованими офіційними документами ЄС [5]. Виняток, однак представлений очищенням відходів, що свідчить про уповільнення з точки зору обробленого обсягу. На жаль загальна рамка показників циклічної економіки на основі навколишнього середовища залишається невизначеною та критичною.

Для другого ключового елемента який ілюструє спроможність впровадження економіки Зеленої угоди дослідження показало наступне: цінності індексів «Екологічні податки за економічною діяльністю» та «Доходи від навколишнього середовища» однакові (за винятком років, коли немає жодних наявних даних) які продемонстрували невеликі інвестиції та обороти в економіку (один із принципів циклічної економіки), що ілюструє теоретичну основу щодо циклічної економіки. Цей факт демонструється невеликими значеннями показників в індексі «Інвестиції в обладнання та заводи для контролю забруднення». Значення цього індексу відсутні протягом декількох років для Чехії (2011, 2013 та 2020). Це може вказувати на відсутність політичної та інституційної волі, а також заходів та ініціатив в полі екологічної політики [29, с. 245-247]. Ця особливість поширена для всіх досліджених країн-членів.

Ще однією важливою характеристикою є відсутність наявних даних для виробництва сектору екологічних товарів та послуг для всіх досліджуваних країн-членів: для Угорщини та Словаччини протягом усього періоду дослідження (2011–2020) для решти країн-членів протягом перших двох років (2011–2012) та позаминулого року (2020) а також для деяких проаналізованих країн-членів протягом перших трьох років (2011–2013) - Чехії Польщі та Румунії - або останні два роки (2019–2020) – Чехія Польща та Румунія. Це чіткий показник та провісник відсутності інтересу політиків щодо національних заходів та ініціатив з підтримки виробництва екологічних товарів та послуг для впровадження екологічної політики відповідно до законодавчих актів представлених в документах ЄС [33, с. 707-710].

Відсотки ефективності обчислені інструментом швидкого аналізу Excel для кожної країни-члена вказують на низькі значення для всіх країн навіть попри те, що Румунія має найбільші значення цього показника (14,55% у 2018 році) за нею Польща (13,96% у 2018 році) порівняно з іншими проаналізованими країнами-членами, що досягло максимальних значень від 11 до 12%.

Можна сказати, що з економічної точки зору лише Румунія має мінімальні умови для впровадження Зеленої угоди, але вона потребує сильних політичних та інституційних заходів та ініціатив. Відсотки ефективності мають певні межі які вказують на можливість позитивних прогнозів як зазначали повідомлення Всесвітнього економічного форуму [39]. Усі досліджувані країни-члени - це країни що розвиваються і межа цих позитивних прогнозів становить 17%, які потрібно досягти принаймні протягом півтора – двох років послідовно (згідно з макроекономічною теорією). Жодна із проаналізованих країн-членів не досягла цієї межі протягом досліджуваного періоду або принаймні протягом одного року. Відсоток ефективності 17% може передбачити успішну реалізацію Зеленої угоди й це причина для якої прогноз або моделювання еволюції не було необхідним оскільки аналіз даних забезпечив перспективу еволюції реалізації Зеленої угоди [40].

Третій ключовий елемент (інфраструктура) забезпечив рамку логістики для реалізації Зеленої угоди. В цілому ситуація представлена в таблицях 2.2.14–2.2.18 вказує на постійну та значну висхідну тенденцію для кожного показника. Індикатор ефективності енергії ілюструє, що Польща здійснювала конкретні заходи досягаючи значення 1 046 тис. у 2018 році. Чехія та Румунія знаходяться на наступному місці за ефективністю енергії зі значеннями приблизно 40% та 30% відповідно, а потім іншою країною-членом зі значеннями близько 20% йде Словаччина.

Для ресурсів відновлюваної енергії найкраще розташована Угорщина (28 969 у 2015 році) інші країни-члени отримали значення від 10 – 20 тис. Для продуктивності енергії всі країни-члени мають значення нижче середньоєвропейського (7 169 у 2011 році, що постійно збільшується до 8 505 у 2020 році), що продемонструвало слабкі інвестиції в інфраструктуру яка повинна підтримувати підготовку до впровадження Зеленої угоди [41].

З поєднання всіх трьох ключових елементів та індексів можна зазначити, що прогноз щодо впровадження Зеленої угоди для кожної досліджуваної країни-члена є негативним залежно від конкретних заходів та ініціатив

прийнятих на національному рівні [39]. Потенціал нарощування також є негативним. Потрібність значень змінних для кожної країни-члена вказує на відсутність істотних інституційних зусиль та безперервності для впровадження європейської політики яка буде обрамляти контекст для впровадження Зеленої угоди. Майже всі індекси для всіх країн-членів (за винятком Польщі) мають значення за середнім показником у Європі, що означає недостатні можливості для впровадження Зеленої угоди на цей час підкреслюючи неможливість досягнення цілей Зеленої угоди. Крім того, жодна з проаналізованих країн-членів не досягла 17% ефективності з метою імітації перспективної реалізації Зеленої угоди [41].

Економічна перспектива для Румунії заснована на другому ключовому елементі даного аналізу, а для Польщі –логістична оцінка (третій ключовий елемент) вказує на дещо позитивні перспективи, але лише за істотної підтримки логістики та економічних факторів з метою зменшення розриву між національними та середньоєвропейськими характеристиками [60].

Відповідь на перше дослідницьке запитання – основні фактори, які можуть передбачити нарощування потенціалу для впровадження Зеленої угоди у країнах-членах з ЦЄ є: (1) культурними (включаючи менталітет, звички, освіту); (2) політичними, включаючи волю та рішення щодо розбудови потенціалу, які підтримують реалізацію Зеленої угоди; (3) економічними (індекси, які ми проаналізували, наприклад: інвестиції в обладнання та заводи для контролю забруднення, доходи від податку на навколишнє середовище, відсотки ефективності, відновлювані енергетичні ресурси, загальне виробництво екологічних товарів та послуг, ефективність енергії тощо); та (4) соціальними (вплив та породжений вплив на населення). Соціальна стійкість – це мета реалізації стійкої політики зі сталою економікою (включаючи бізнес, що зростає) обумовленою екологічною стійкістю (межі які ми повинні поважати щодо наших дій) [16].

Проаналізовані індекси створюють загальну основу для впровадження Зеленої угоди, оскільки представляють собою інтегроване бачення всієї

європейської політики та центральні елементи для оцінки реалізації Зеленої угоди. Варіація значень для цих індексів для всіх досліджуваних країн-членів є постійною характеристикою, що не сприяє позитивному прогнозуванню щодо здатності до впровадження Зеленої угоди.

На жаль, на цей час, виходячи з аналізу даних індексів протягом десятирічного періоду, жодна з досліджуваних країн-членів не має достатньої здатності до впровадження Зеленої угоди попри політичну волю. Конкретні національні плани Зеленої угоди повинні наслідуватися, а деякі рішення щодо зменшення економічних та інфраструктурних прогалів між центральноєвропейським регіоном та західними й східними країнами-членами, створюють нові можливості та відповідні рішення. Крім того, диференціація Зеленої угоди на три етапи буде більш придатною: (1) перше коло – індустріалізація країн-членів із заходу та півночі ЄС: Німеччина, Франція, Голландія, Бельгія, Люксембург, Австрія, Данія, Швеція та Фінляндія; (2) друге коло: Іспанія, Італія, Португалія, Греція, Кіпр, Мальта, Ірландія, Естонія, Латвія та Литва; та (3) третє коло: Польща, Чехія, Словаччина, Угорщина, Словенія, Хорватія, Румунія та Болгарія. Економічні розбіжності та соціальний вплив реалізації Зеленої угоди впливають на розбудову потенціалу для країн-членів третього кола.

Для впровадження Зеленої угоди слід прийняти національну стратегію і вона може бути підтримана також із фондів відновлення та стійкості. Міжурядові групи, що складаються з усіх зацікавлених власників акцій та з чітко заявленими обов'язками щодо реалізації Зеленої угоди можуть бути створені для кожної країни-члена. Обмін моделями належної практики може покращити майбутню еволюцію для проаналізованих країн-членів. Епістемічні спільноти відіграють вирішальну роль для створення обізнаності громадськості, а потім генерування конкретних заходів для політиків. Обов'язково, щоб економічні фактори та інфраструктуру підтримували конкретні заходи, використовуючи інструменти екологічної політики згадані раніше. На цьому етапі прогноз реалізації Зеленої угоди у всіх досліджених

країнах-членах негативний. Регіональна співпраця може забезпечити відповідні рішення від зменшення розбіжностей і це може сприяти епістемічним регіональним групам, ринковими структурами та політичним рівням.

Наше дослідження мало на меті передбачити можливість впровадження Зеленої угоди для країн-членів ЦЄ: Польща, Угорщина, Словаччина, Чехія та Румунія. Дослідження було емпіричним та пояснювальним, за своєю суттю, та використовувалися 10-річними показниками для аналізу даних, обраних на основі їх значущості для європейської політики Зеленої угоди: кліматичної, енергетичної, промислової, транспортної, загальної політики, політики сільського господарства, екологічної та загальної політики, політики закордонних справ та безпеки. Проаналізовані дані були узяті з бази даних Євростат.

Це дослідження пропонує важливі відповіді, які можуть бути використані у майбутніх дослідженнях у цій галузі для поглиблення дослідження для кожної країни-члена та продовження дослідження у майбутній період. Для країн-членів з ЦЄ важливо розпочати регіональне співробітництво, щоб знайти кращі та більш відповідні рішення, які могли б працювати в різних галузях Зеленої угоди [16]. У міжнародному контексті, стратегічна автономія необхідна для країн-членів ЄС, особливо для центральних та східних частин, а альтернативні енергії зосереджуватимуть технологічні інновації. Обсяг цього дослідження може бути розширений на інші країни-члени, наприклад, південно-східні, південні або Балтійські держави ЄС.

Регіональна співпраця може стати ключовою для розвитку потенціалу для впровадження Зеленої угоди в центральноєвропейському регіоні, й вона може бути використана в майбутньому, як важливий критерій оцінки ефективності Зеленої угоди. Проте Зелена угода залишається однією з найкращих стратегій, розроблених для стійкого підходу до політики розвитку, унікальної перспективи нашого спільного майбутнього. Однак слід враховувати економічні реалії та соціальний вплив її застосування. Політика, обмежена

Зеленою угодою, підтримує комплексну та підозрілу реалізацію. Існує кілька інструментів стійкої політики, якими можуть користуватися політики: закони, фінансові стимули, інформація, вимоги до ефективності та дозволи на торгівлю. Ці стійкі заходи повинні бути інтегровані в бізнес-моделі та в майбутній розвиток, стаючи моделями найкращих практик для громад ЄС [25].

РОЗДІЛ 3

ПЕРСПЕКТИВИ ТА ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ІНСТРУМЕНТІВ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ ЄС

3.1 Вдосконалення і перспективи економічних інструментів екологічної політики ЄС

Завдяки Зеленій угоді ЄС визначив для себе амбіційну програму подолання кліматичної кризи. Пакет «Відновлення після епідемії COVID-19» (англ. - Corona Recovery) підкреслює цей намір оскільки 37% наданих коштів мають бути витрачені на зелений перехід. Подібним чином нещодавно ухвалений пакет «Скорочення викидів до 55%» (англ. – Fit for 55) включає політику спрямовану на скорочення викидів до 55% до 2030 року. Це лише два приклади, які підкреслюють амбіції ЄС щодо зеленої трансформації – амбіції, які підтримує більшість громадян ЄС, які бажають зеленої економіки ЄС, що гарантує стабільну зайнятість і бізнес-можливості [45].

Хоча багато громадян ЄС дійсно сприймають зелений перехід як можливість, для інших він виглядає як виклик який може підірвати їхній економічний статус і загрожувати їхнім матеріальним перспективам. Для людей які зараз працюють шахтарями для компаній які отримують прибуток у металургійному секторі та для країн основним сектором енергетики яких є вичопне паливо зелений перехід часто не сприймається як необхідний крок до сучасного та сталого ЄС, але радше як загрозу їхньому соціально-економічному майбутньому.

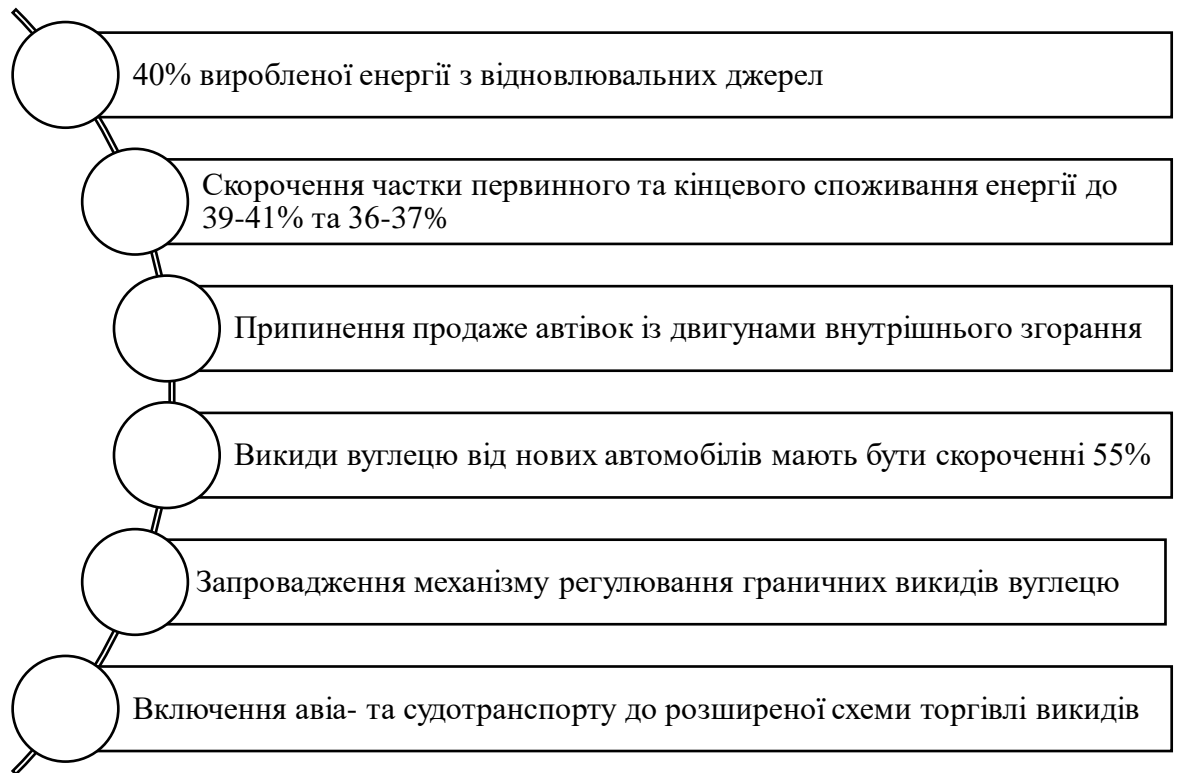

Рис. 3.1.1 Цілі пакету «Скорочення викидів до 55%»

Джерело: складено автором на основі [39]

Проблема в основі цих занепокоєнь на національному рівні полягає в тому, що країни-члени ЄС дотримуються різних моделей розвитку. У той час як моделі економічного розвитку одних країн сумісні з переходом на «зелений» або навіть побудовані на ньому економіки інших є дуже інтенсивними викидами. По суті перспективи отримати вигоду від зеленого переходу розподіляються між країнами-членами нерівномірно. Особливо це стосується країн Східної Європи яким вдалося наздогнати в економічному плані інші європейські країни, але зробили це завдяки моделі зростання яка сильно залежить від викидів. Іншими словами шлях їхнього соціально-економічного розвитку значною мірою спирається на нестабільну діяльність. Багато людей у цих країнах побоюються, що як тільки можливість займатися такою діяльністю буде відібрано вони постраждають від соціально-економічних наслідків і знову залишаться позаду за рівнем багатства порівняно з багатшими країнами-членами. Чого їм не вистачає так це

альтернативних і більш стійких, але однаково привабливих економічних шляхів усунення розриву в доходах з рештою Європи.

Поки це буде так ці країни ймовірно блокуватимуть важливі екологічні реформи з політекономічних причин. Вони бояться завершення процесу економічного наздоганяння, який вони пережили в попередні роки. Їх бажання наздогнати базується на одній із фундаментальних економічних обіцянок ЄС, яка вперше була формалізована в Маастрихтському договорі: обіцянка економічного зближення між країнами-членами. Але без адекватної політики зелений перехід несе в собі небезпеку підживлення економічної поляризації всередині ЄС і втрати політичної підтримки з боку короткотермінових програвців необхідних реформ.

Тому життєво важливо сприймати ці занепокоєння серйозно та вирішувати їх, як з політичних міркувань (багато «зелених» реформ повинні бути прийняті країнами-членами одногolosно) так і з нормативних міркувань оскільки обіцянка конвергенції стандартів життя був одним з важливих аргументів для того, щоб переконати багато країн Східної Європи приєднатися до ЄС [7, с. 188-190]. Це вимагає від ЄС розробки, як нового наративу соціально-економічної конвергенції, так і порядку денного економічної політики, який підтримує країни у розвитку зеленої економіки. Якщо це не вдасться необхідна політична підтримка зеленого переходу впаде – із руйнівними довгостроковими наслідками для ЄС і швидше за все нашої планети. Іншими словами виклики пом'якшення наслідків зміни клімату та соціально-економічної конвергенції в ЄС нерозривно пов'язані і їх потрібно вирішувати спільно.

Проблема пом'якшення кліматичних змін добре відома. Попри те, що ЄС скоротив свої викиди CO₂ за останні 13 років, швидкість і масштаб політичного порядку денного ЄС недостатні для досягнення намічених цілей скорочення на 55% до 2030 року та нульового результату до 2050 року навіть за дуже оптимістичних прогнозів щодо впровадження обіцяної кліматичної політики країн-членів [45]. З цим неминуче пов'язана проблема соціально-

економічної конвергенції в ЄС: зростає розрив між різними країнами-членами щодо їхнього соціально-економічного добробуту. Глибші причини цього постійного розриву полягають у різних економічних і політичних ситуаціях країн-членів та їхніх відмінних стартових позиціях, коли вони приєдналися до ЄС. Економічно кажучи країни-члени розробили різні механізми економічного розвитку спеціалізуючись на різних видах економічної діяльності – тобто вони дотримуються різних моделей розвитку деякі з яких на жаль несумісні одна з одною [4, с. 153-155].

Розв'язання взаємопов'язаних проблем – безпрецедентна складність для політиків ЄС, тому що існує потенційна синергія, яка досі залишалася недостатньо вивченою. Наприклад переміщення основних ланцюгів постачання з інших континентів на європейську периферію може не лише підвищити стійкість економіки ЄС, але й створити можливості для працевлаштування та джерела доданої вартості для економіки країн-членів відкриваючи таким чином новий шлях для економічного наздоганяння. Водночас ця стратегія могла б зменшити викиди, як усередині країни, так і за її межами замінивши виробничі потужності передані стороннім підрядникам на більш ефективні виробничі потужності в ЄС і подальше скорочення викидів через коротші транспортні маршрути [12, с. 81-83].

Основна природоохоронна мета екологічної політики ЄС полягає у забезпеченні рамок та керівних принципів для прийняття рішень та заходів на міжнародному національному регіональному та місцевому рівнях. Всі ці заходи спрямовані на подальше покращення якості навколишнього середовища в цілому. Екологічна політика зосереджена на забезпеченні принципів сталого розвитку продовженні інтеграції екологічної перспективи в секторальну політику та підвищенні економічної ефективності та соціальної прийнятності програм проєктів та заходів з охорони навколишнього середовища.

Економічні інструменти боротьби з забрудненням та управління природними ресурсами стають все більш важливою частиною екологічної

політики країн-членів ЄС. Використання економічних інструментів заохочується у Програмі ЄС щодо захисту навколишнього середовища до 2050 р. – у програмі дій у сфері навколишнього середовища та цілей сталого розвитку ЄС та стратегії «Зелена угода ЄС». Досягнення зазначених цілей потребує зосередження довгострокової старанності та зусиль у використанні дієвих стимулів (реалізація відповідного законодавства; вдосконалене інформування; інвестиції в екологічну і кліматичну політики; інтеграція екологічних вимог в інші сфери політики) [27].

До найбільш поширених економічних інструментів екологічної політики ЄС відносять: - інструменти системи екологічного оподаткування; - державні субсидії; - інструменти кредитної системи; - інструменти системи страхування; - ринок прав (дозволів) на забруднення навколишнього середовища.

Відповідно економічні інструменти можуть бути розроблені різними шляхами, а також для різних цілей:

- підвищення цін на товари та послуги, які шкодять здоров'ю та забруднюють навколишнє середовище;
- розробка та впровадження стабільних підходів фінансування, які посприяють більш екологічним моделям виробництва та споживання;
- скорочення витрат на відповідність забезпечення гнучкості забруднювачів / користувачів природних ресурсів для вибору найбільш економічно та екологічно ефективних заходів;
- стимулювання інноваційних інвестицій та вдосконалення екологічних технологій для отримання екологічних і фінансових переваг;
- розмежування прав власності та відповідальності окремих підприємств груп та осіб таким шляхом, щоб кожен мав стимул та право діяти екологічно відповідальніше;
- підвищення доходів шляхом податкової політики для досягнення цілей навколишнього середовища та здоров'я.

Для впливу на поведінку економічних операторів незалежно від того виробники чи споживачі все частіше використовують екологічні податки. Для посилення принципу «забруднювач платить» та досягнення цілей екологічної політики ЄС все більше віддає перевагу цим інструментам. Згідно з Постановою (ЄС) № 691/2011 «Про Європейські екологічні економічні рахунки» екологічний податок є податком базою оподаткування, якого є фізична одиниця того чи іншого, що має доведений специфічний негативний вплив на навколишнє середовище і який визначений в європейській системі рахунків, як податок [31, с. 208-227]. Європейська статистика розрізняє чотири різні категорії екологічних податків: енергетичні, транспортні, забруднення та використання ресурсів.

Екологічні податки не лише виправляють зовнішні наслідки, а також приносять прибуток і це їх головна перевага. Дохід може бути використаний для скорочення (або регулювання рівня) інших податків зменшення бюджетного дефіциту оплати суспільних благ вирішення розподілу тощо. Разом з тим взаємодія між природоохоронними податками та іншими податками (наприклад податок на доходи та фонд заробітної плати) може значно підвищити витрати на ефективність екологічних податків (або будь-якого іншого акцизного податку тощо) [2, с. 96-113].

Реформи в галузі екологічного оподаткування можуть мати регресивні наслідки – заможні домогосподарства отримують більше ніж інші (менш заможні). В цьому аспекті розробка ефективного екологічного оподаткування повинна враховувати інтереси різних груп населення. Потенційне значення мають загальні вигоди екологічного оподаткування для економіки навколишнього середовища і суспільства. Ці платежі та податки стимулюють підприємства на природоохоронну реконструкцію та модернізацію виробництва. На суспільному рівні вони дозволяють формувати фонди фінансування природоохоронних заходів. Тому «Зелену угоду» слід розглядати, як ключовий елемент інструментарію розробки політики для переходу до «зеленої» економіки.

Отже, розв'язання екологічних проблем і збереження навколишнього середовища – це найважливіші напрямки діяльності ЄС. Існує розвинена система екологічного законодавства, яка успішно реалізується на практиці. Наразі ЄС – світовий лідер у проведенні екологічної політики та успішно вирішує низку екологічних проблем зі збереження навколишнього природного середовища на континенті.

3.2 Конвергенція економічних інструментів екологічної політики ЄС та України

Євроінтеграція України залишається зовнішньополітичним пріоритетом та є основним рушієм реформ в екологічній політиці. Існує гостра потреба покращення рівня практичного застосування екологічного законодавства нашої держави: низка положень чинних нормативно-правових актів не працюють, а механізм покращення рівня імплементації не передбачено. Наразі відбувається процес апроксимації вітчизняного екологічного законодавства до норм та стандартів ЄС [30, с. 2069-2080].

Механізм суворого дотримання екологічної політики й законодавства України міг би залучити ті ж елементи, що і європейський та мав би забезпечувати залучення парламенту, а також зацікавлених сторін (громадськість бізнес). Співпраця України з ЄС у сфері правового регулювання охорони навколишнього середовища використання природних ресурсів і забезпечення екологічної безпеки повинна здійснюватися шляхом створення синхронізованої з європейською правовою нормативно-методичною й організаційною базою, яка має відповідати вимогам національної та загальноєвропейської екологічної безпеки. При цьому адаптація законодавчої складової державної екологічної політики України до стандартів ЄС повинна здійснюватися шляхом корегування чинних розробки та затвердження нових екологічних норм природокористування, а також

нормативно-правових актів щодо державного контролю за станом навколишнього середовища діяльністю господарчих суб'єктів та населення.

Нова незалежна Україна у 1991 році успадкувала від Радянського Союзу економічну структуру, в якій домінували енергоресурсомісткий та забруднені сектори із застарілими технологіями в гірничодобувній та металургійній галузях енергоефективним житлом і застарілими транспортними системами. Значні частки електроенергетики сталеливарної промисловості та систем централізованого теплопостачання в Україні значною мірою залежали від вугілля та природного газу імпортованих переважно з Росії. Як наслідок енергомісткість та викиди CO₂ в Україні були найвищими серед її сусідів і значно перевищували показники країн-членів ЄС [8, с. 166].

Через велику частку населення, яке зазнає впливу забруднення повітря від важкої промисловості та швидко наростаючого транспорту через старіння автопарку смертність пов'язана із забрудненням повітря в Україні була високою порівняно з країнами ЄС [12, с. 83-86]. Відносно багаті водні ресурси України зазнали тиску через промислове сільськогосподарське та побутове забруднення. Сільськогосподарські угіддя продовжували деградувати, а площа лісів зменшувалася.

Після Революції Гідності та підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС у 2014 році, Україна активізувала свої зусилля щодо подолання цих екологічних викликів. Країна зробила багато кроків, щоб відновити та зберегти свій природний капітал інтегрувати екологічні проблеми в економічний розвиток та прискорити перехід до зеленої та низьковуглецевої економіки. Нещодавно прийнята «Стратегія державної екологічної політики України на період до 2030 року» та «План дій до неї до 2025 року» встановлюють більш амбітні цілі щодо зменшення забруднення та більш ефективного використання природних ресурсів, а оновлений Національно визначений внесок зобов'язує країну зменшувати Викиди парникових газів до 2030 року [18]. Було запущено плани щодо припинення видобутку вугілля соціально відповідальним способом, що супроводжується

зусиллями щодо підвищення енергоефективності будівель [38]. Україна також досягла значного прогресу в частковій лібералізації тарифів на газ і скороченні екологічно шкідливих субсидій на викопне паливо.

Також було створено комплексні системи вимірювання прогресу в реалізації екологічної політики та екологізації економіки України [4, с. 140-141]. Зусилля України щодо переходу до зеленої економіки підтримали міжнародні партнери зокрема Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) [3]:

- вжито важливих кроків для реформування екологічного врядування в Україні, а реформа екологічного законодавства чітко дотримувалася екологічного закону ЄС відповідно до положення «Угоди про асоціацію»;

- докладено зусиль для залучення галузевих міністерств та бізнесу до зеленого переходу;

- міжвідомчий орган із впровадження Європейської зеленої угоди в Україні очолюваний Віцепрем'єр-міністр став важливим механізмом міжгалузевої координації зеленого порядку денного.

Ці реформаторські зусилля почали приносити відчутні результати. Енергія, CO₂ і продуктивність використання водних ресурсів в економіці зросли на 51 42 і 28% відповідно протягом 2010-2021 рр. (рис. 3.2.1 – 3.2.3) тоді, як підключення до каналізаційних мереж подвоїлося до 64% населення [44]. Частка відновлюваних джерел енергії в загальному обсязі первинного енергопостачання більш ніж удвічі за цей період, як і частка відновлюваних джерел енергії в кінцевому споживанні енергії, яка становила 74% від загального обсягу у 2021 році (Рис. 3.2.4). Частка природоохоронних територій зросла сягнувши майже 7% від загальної площі країни у 2021 (Рис. 3.2.5).

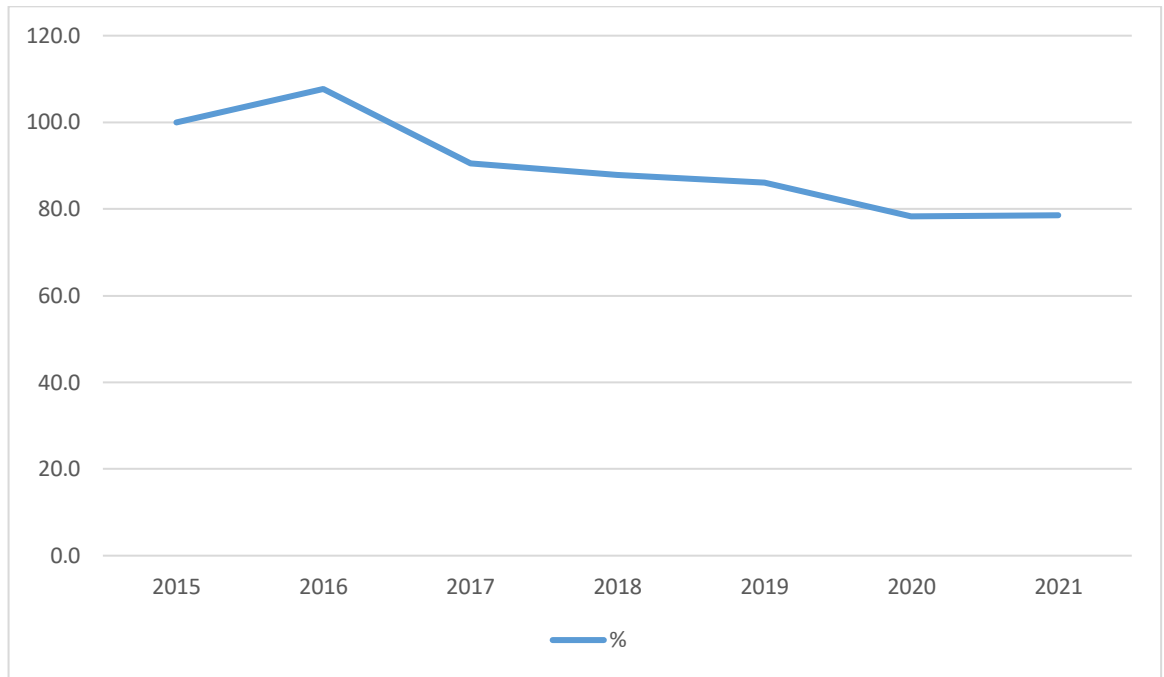

Рис. 3.2.1 Обсяг викидів у атмосферне повітря забруднюючих речовин стаціонарними джерелами викидів (% до рівня 2015 року)

Джерело: складено автором на основі [19]

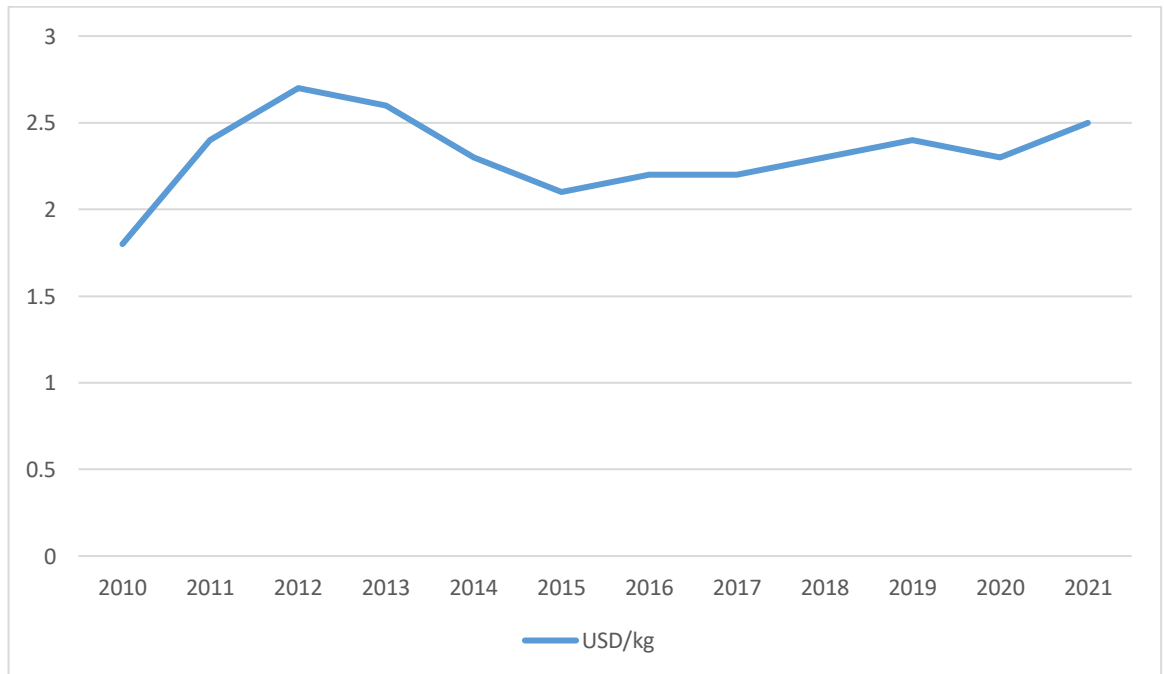

Рис. 3.2.2 Продуктивність CO₂ на основі виробництва ВВП на одиницю викидів CO₂ пов'язаних з енергією (дол. США за курсом 2015)

Джерело: складено автором на основі [19]

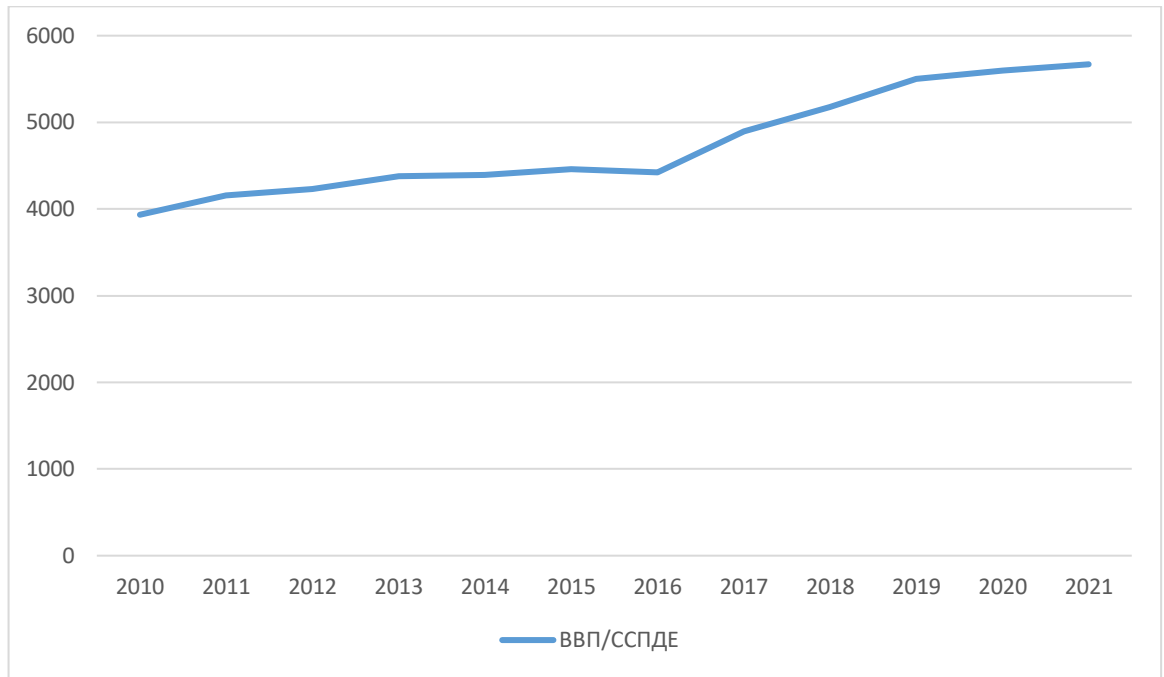

Рис. 3.2.3 Продуктивність енергії ВВП на одиницю загального споживання енергоресурсів (дол. США за курсом 2015)

Джерело: складено автором на основі [19]

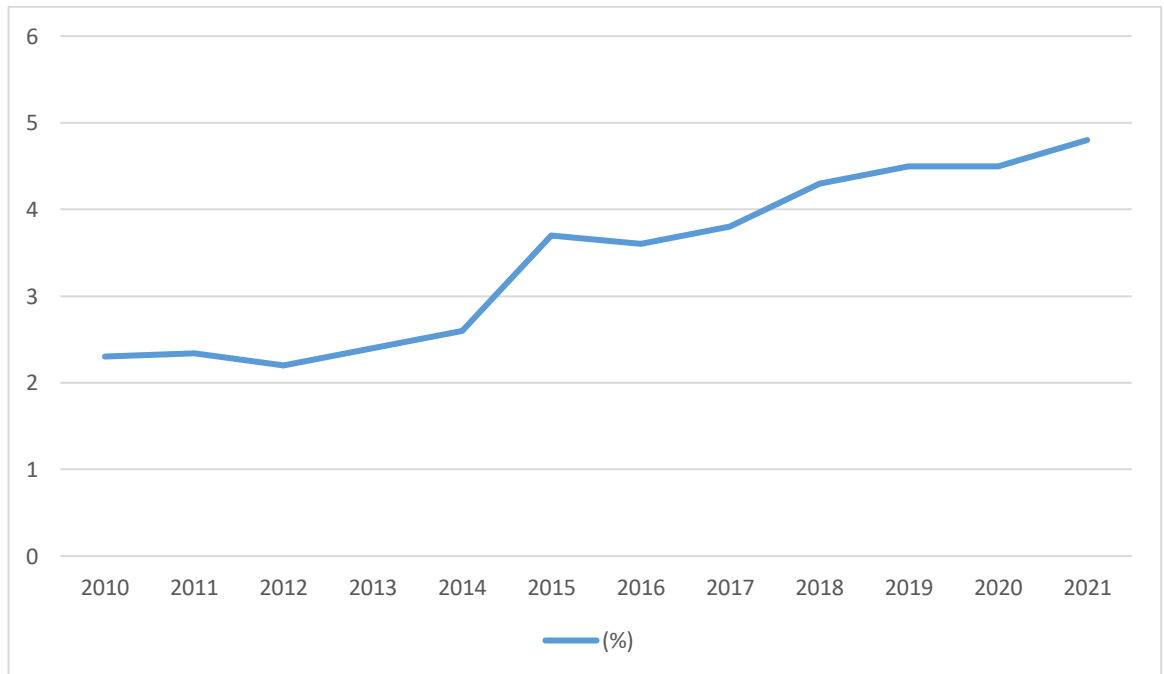

Рис. 3.2.4 Постачання відновлюваної енергії відсоток від загального енергопостачання (%)

Джерело: складено автором на основі [19]

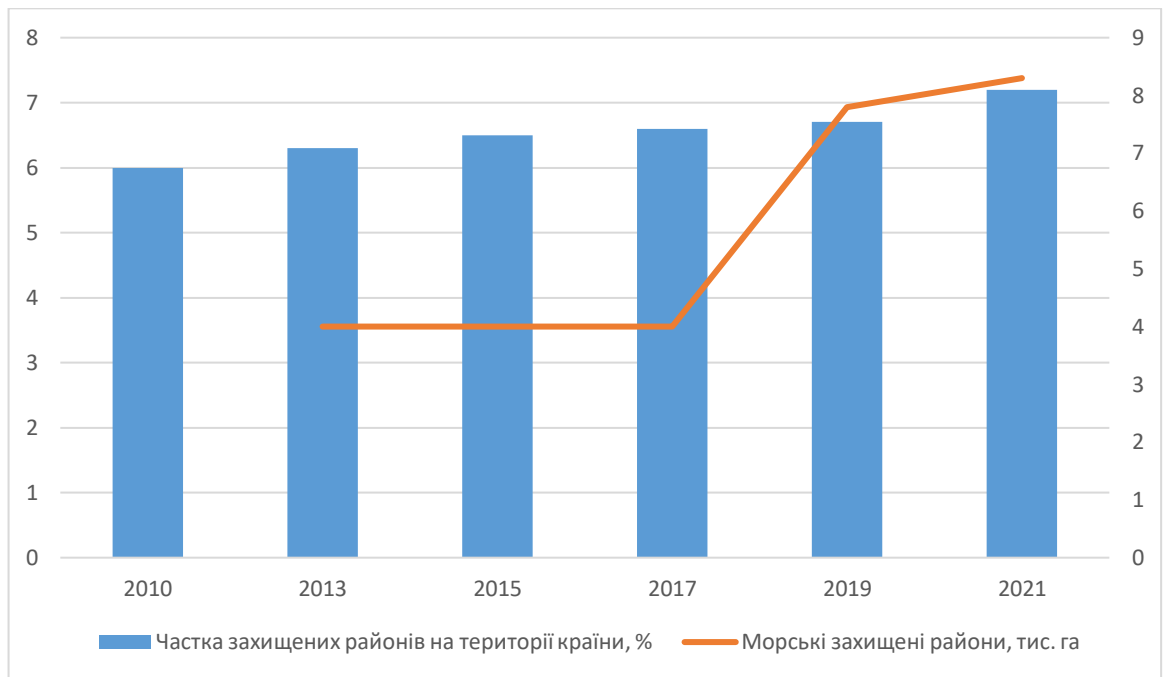

Рис. 3.2.5 Природоохороні території України (%)

Джерело: складено автором на основі [19]

Цей економічний та екологічний прогрес піддається нападу з початку широкомасштабної агресії з боку Росії, що зруйнувало надії на незалежну зелену та стійку Україну. Було втрачено десятки тисяч життів, а пов'язана з цим гуманітарна криза призвела до багатьох людей, які опинилися в окупації та переміщені, як в Україні, так і за кордоном [60]. Економічні наслідки також стали значними. За останніми оцінками збитки завдані інфраструктурі житлу та нежитловим будівлям перевищують 100 млрд дол. США при цьому значно знищено будинки дороги та залізниця, а також сільськогосподарські угіддя та інші виробничі потужності країни [19].

Війна не оминула навколишнє середовище природні ресурси та інфраструктуру. Обстріли лісів наземних і морських екосистем промислових об'єктів транспортної інфраструктури та будинків, а також інфраструктури водопостачання каналізації та поводження з відходами спричинили широкомасштабну та серйозну шкоду з негайними та довгостроковими наслідками для здоров'я людини та екосистем.

Через постійний шквал ударів по нафтопереробних та хімічних заводах енергетичних об'єктах промислових складах або трубопроводах повітря вода та ґрунт країни були забруднені токсичними речовинами пожежами та обвалами будівель, що може спричинити довгострокові загрози здоров'ю як-от ризик раку та респіраторних захворювань [44]. Багато з цих проблем можна вважати транскордонними тому вплив буде не лише відчутним в Україні, але разом створюватиме серйозні ризики для здоров'я населення. Щодня українська влада реєструє випадки впливу токсичних газів, що виділяються під час вибухів також за її межами.

Через пошкодження інфраструктури водопостачання приблизно 14 млн людей в Україні зараз не мають доступу до безпечної води, а ще 46 млн людей мають обмежений доступ. Наприклад система водопостачання від річки Дніпро до міста Миколаєва була серйозно пошкоджена внаслідок обстрілів через що доступ до питної води був перекритий на три тижні доки базові потреби не були забезпечені водою, що транспортується з сусідніх областей. З 1 червня в Україні розпочато посилений епідеміологічний нагляд за хворими на холеру.

Військові дії також призвели до різкого збільшення кількості відходів. Це включає пошкоджені або покинуті військові транспортні засоби та обладнання уламки снарядів цивільні транспортні засоби будівельне сміття або незібрані побутові чи медичні відходи. Деякі з цих відходів є токсичними включаючи уламки снарядів медичні відходи або будівельне сміття, що містить азбест ПХБ і важкі метали та потребує спеціального поводження транспортування та утилізації.

Також страждає природа та екосистеми. За оцінками української влади через військову діяльність Росії постраждали 900 заповідних природних територій України, а приблизно 12 млн га або близько 30% усіх заповідних територій України потерпають від наслідків війни. Ліси були знищені пожежами внаслідок обстрілів і неналежного використання російськими

військами багато з них усіяні знищеними або покинутими військовими машинами [60].

Використання зброї неминуче спричиняє серйозні негативні наслідки, які можуть мати гострий і довготерміновий вплив на навколишнє середовище. Ризики походять від пов'язаних із боєприпасами важких металів енергетичних сполук таких, як тринітротолуол (тротил) гексоген (RDX) і ракетного палива [44]. Велика кількість покинутих або пошкоджених військових транспортних засобів містить токсичні матеріали, які становлять небезпеку для цивільного населення та навколишнього середовища та потребують обережного поводження під час збору та утилізації.

Хоча шкода навколишньому середовищу очевидна її масштаб важко виміряти [42]. Забруднення викликане військовою діяльністю важко точно підрахувати оскільки системи моніторингу були порушені або знищені та такі збитки продовжують накопичуватися. З перших днів війни уряд запустив кілька інструментів для документування екологічної шкоди. Це і додаток з даними про вплив війни на довкілля «Еко Загроза» і робота Держекоінспекції, яка зафіксувала понад 250 випадків злочинів проти довкілля та понад 1200 випадків вчинення шкоди довкіллю від військової агресії РФ [42]. Спеціальні підрозділи збирають речові докази зокрема фото -відео- та супутникові знімки, а також за можливості зразки повітря та ґрунту для лабораторних досліджень. Розпочато роботу з розробки методик розрахунку грошової оцінки збитків завданих довкіллю.

Післявоєнна відбудова буде монументальним завданням, яке вимагатиме комплексних добре скоординованих і добре фінансованих зусиль. В Україні вже створено Національну раду з відновлення після війни, яка готує План післявоєнного відновлення та розвитку України. Розробка «Плану» базується на тісній співпраці та інституційній спроможності продемонстровані українською владою на всіх рівнях муніципалітетами підприємствами, а також громадянським суспільством.

План післявоєнного відновлення та розвитку розробляється відповідно до принципів зеленої економіки та розвитку з низьким рівнем викидів. Робоча група «Екологічна безпека», яка була створена для розробки пропозицій до «Плану» визначила п'ять пріоритетних напрямів: (1) реформування державного екологічного управління; (2) політика пом'якшення клімату та адаптації; (3) екологічна безпека та ефективне управління відходами; (4) стале використання природних ресурсів; (5) збереження природних екосистем збереження біологічного різноманіття та відновлення та розвиток природоохоронних територій [41].

План містить короткострокові та довгострокові пріоритети, які відображають внески широкого процесу консультацій із зацікавленими сторонами. Зусилля післявоєнного розвитку справді мають спиратися на участь українських зацікавлених сторін залучаючи всі відповідні національні та субнаціональні органи влади експертів представників бізнес-сектору та громадян. Тісна співпраця та координація з країнами, що надають підтримку міжнародними організаціями та міжнародними фінансовими установами також необхідні для мобілізації необхідного досвіду та фінансових ресурсів для реконструкції, яка відповідає екологічним пріоритетам визначеним вище.

У короткостроковій перспективі Україна має зосередитися на усуненні та зменшенні безпосередніх ризиків для здоров'я людей та довкілля від наслідків війни. Підготовка та проведення комплексних заходів з очищення навколишнього середовища особливо пов'язаних зі збором безпечним видаленням і поводженням із величезною кількістю військових та інших відходів допоможе зменшити безпосередні ризики для здоров'я. Водночас виникне нагальна потреба у відновленні та перебудові більш ефективної екологічної інфраструктури для забезпечення постачання безпечної питної води належної санітарії та належного збору зберігання та обробки відходів. Наявні та потенційні впливи на здоров'я людини повинні керуватися пріоритетністю дій.

У довгостроковій перспективі процес післявоєнного економічного розвитку має бути використаний для фундаментальної трансформації України до зеленої та чистої економіки. Реконструкція не повинна відтворювати довоєнну економіку, яка базувалася на викопному паливі була енергоефективною та забруднювала. Пріоритет повинен бути наданий коригуванню економічної структури шляхом побудови більш енергоефективних і менш виробництв-забруднювачів і транспортних систем. Реконструкція житлового фонду шкіл і лікарень також має підвищити їхню енергоефективність і використовувати матеріали з низьким вмістом вуглецю (Табл. 3.2.1) [34]. Важливо буде чітко сформулювати та висловити ці цілі відмови від залежності від викопного палива та включення довгострокового зеленого переходу та стійкості, як ключових підходів до всіх аспектів післявоєнного економічного розвитку. Це бачення має охоплювати не лише найбільш постраждалі від війни території, а всю територію України.

Політика та правила захисту навколишнього середовища також мають вирішальне значення для сприяння зеленій трансформації економіки. Їх слід зробити більш гнучкими орієнтованими на ризики на результати, що керуються даними та узгодженими з простішими процедурами, щоб гарантувати ефективне досягнення екологічних цілей та мінімізацію адміністративного тягаря та бар'єрів [28]. Угода про асоціацію між Україною та ЄС у 2014 році містила вичерпний перелік заходів які необхідно було вжити у цьому відношенні. Останнє рішення Європейської Ради про надання Україні статусу країни-кандидата надає важливу можливість прискорити прогрес у приведенні правової бази України у відповідність із законодавством ЄС та покращити нормативне забезпечення [20].

Табл. 3.2.1 Приклади «зелених» варіантів реконструкції пошкоджених/зруйнованих активів

Сектор	Стара технологія	Нова технологія	Примітки
Електроенергія і тепло	Вугільні ТЕЦ	Системи відновлюваної енергії (сонячні вітрові тощо)	вже технологічно конкурентоспроможні
	Атомні ТЕЦ	Теплові помпи	Висока ефективність але вищі інвестиційні витрати
Промисловість	Металургійні заводи (доменна піч / базова киснева піч)	Металургійні заводи (чавун прямого відновлення / електродугова піч)	Технологія все ще на пілотній стадії але доступна
Житловий сектор	Енергонеефективні будівлі	Теплоізоляція	Доступно без перепон
Транспортний сектор	Міська інфраструктура	Електромобільність	Вибір конкретної інфраструктури буде проблемою

Джерело: складено автором на основі [34]

Важливим кроком для заохочення енергетичної та матеріальної ефективності та зменшення забруднення буде реформування будівельних та експлуатаційних правил і стандартів особливо для великих забруднювачів відповідно до передової практики в ЄС та країнах Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) [46]. Ширше та комплексне використання спрощених процедур екологічної оцінки таких, як стратегічна екологічна оцінка політики планів і програм та оцінка впливу на навколишнє середовище окремих проєктів може допомогти розглянути та розробити альтернативи з меншим впливом на навколишнє середовище. Для забезпечення ефективності також необхідні ефективний нагляд і регулятивне забезпечення [7, с. 203-204].

Реформовані технічні регламенти повинні підтримуватися ринковими механізмами відповідно до принципу ОЕСР «Забруднювач платить» [32, с. 1095-1114]. Пріоритет має бути наданий запровадженню та реформуванню чинних екологічних податків і зборів скасування шкідливих для навколишнього середовища субсидій на викопне паливо запровадження схем торгівлі викидами та інших ринкових інструментів, які забезпечують економічні стимули для дотримання, а де можливо виходу за рамки екологічних вимог. Аналіз та рекомендації ОЕСР щодо використання ринкових інструментів повинні бути корисними в цьому відношенні.

Стійке фінансування для узгоджених і стратегічних планів екологічних інвестицій матиме вирішальне значення. У цьому контексті слід належним чином відстежувати та аналізувати фінансові потоки спрямовані на інвестиції у реконструкцію, щоб переконатися що вони також сприяють досягненню екологічних і зелених цілей. Використання таксономії ЄС для сталої діяльності та аналіз ОЕСР мобілізації зеленого фінансування та інвестицій може бути корисним орієнтиром. Розробка низки проєктів зелених інвестицій придатних для фінансування може допомогти мобілізувати національне та міжнародне приватне фінансування та міжнародне державне фінансування [8, с. 167]. Перегляд сприятливого нормативно-правового середовища належне використання економічних інструментів і розбудова спроможності для підготовки інвестиційних проєктів – усе це може сприяти цій меті.

Необхідно продовжувати модернізацію екологічних інституцій на національному та субнаціональному рівнях, щоб забезпечити високу адміністративну спроможність планувати та впроваджувати зусилля з екологічно стійкої реконструкції [46]. Створення спеціальних або постійних міжміністерських і міжгалузевих комітетів робочих груп або цільових груп за участю екологічних органів повинно допомогти забезпечити відображення екологічних принципів і принципів зеленого зростання в узгоджених галузевих стратегіях політиках і планах дій. Залучення громадянського суспільства також є важливим для успіху післявоєнних перетворень.

Реконструкція та зелена трансформація України зіткнуться з проблемами. Наприклад може існувати тиск щодо швидкої реконструкції за допомогою наявних технологій особливо там де початкові інвестиційні витрати на більш екологічні альтернативи вважаються вищими. Україна також може постати перед труднощами із залученням достатніх коштів для екологічно стійкої реконструкції, а також проблемами пов'язаними з прозорістю та ефективністю їх використання. Нарешті брак кваліфікованого персоналу вплине на інституційну спроможність оскільки багато українських експертів були переміщені багато з них назавжди.

«Зелену» реконструкцію слід розглядати, як економічну необхідність для майбутнього розвитку України [46]. Зелений перехід забезпечить більшу економічну ефективність і конкурентоспроможність України на європейському та світовому ринках. Реконструкція пропонує Україні можливість перескочити до більш екологічних технологій зменшити залежність від викопного палива та прагнути до економіки з нульовим прибутком.

ВИСНОВКИ

Якщо ЄС бажає ефективно подолати кліматичну кризу, він повинен знайти нові моделі економічної конвергенції. В іншому випадку він, швидше за все, зазнає невдачі на обох фронтах. У нашому дослідженні стверджується, що активна промислова політика (узгоджена та адаптована) може бути використана для розв'язання цієї проблеми. Однак слід визнати, що необхідний «зелений» перехід на рівні ЄС супроводжується витратами, викликами та можливостями переходу, які по-різному впливають на окремих людей, фірми та країни, а отже несе в собі загрозу зростання нерівності, як усередині, так і між країнами. Таким чином, головним для успіху зеленого переходу є адекватна реакція ЄС на цей факт. Ця реакція може уможливити й полегшити екологічну трансформацію, яка дійсно нікого не залишить осторонь.

У короткостроковій перспективі Україна має зосередитися на усуненні та зменшенні безпосередніх ризиків для здоров'я людини та навколишнього середовища. Підготовка та проведення комплексних заходів з очищення навколишнього середовища, особливо пов'язаних зі збором безпечним видаленням і поводженням із величезною кількістю військових та інших відходів допоможе зменшити безпосередні ризики для здоров'я. Також виникне нагальна потреба у ремонті та реконструкції більш ефективної екологічної інфраструктури, яка забезпечує постачання безпечної питної води адекватну санітарію та належний збір зберігання та обробку відходів. Наявні та потенційні впливи на здоров'я людини повинні керуватися пріоритетністю дій.

У довгостроковій перспективі процес післявоєнного економічного розвитку має бути використаний для фундаментальної трансформації України до зеленої та чистої економіки. Зелений перехід забезпечить більшу економічну ефективність, сильнішу конкурентоспроможність України на

європейському та світовому ринках та добробут її людей. Екологічні норми, стандарти та технічні правила, а також ретельна трансформація регуляторних процесів є ключовими для забезпечення ефективного досягнення екологічних цілей одночасно зменшуючи адміністративне навантаження та перешкоди для інвестицій та інновацій. Це також має передбачати ширше використання принципу ОЕСР «Забруднювач платить».

Оскільки очікується що значні кошти будуть доступні для зусиль з реконструкції наголос повинен бути зроблений на забезпеченні того, щоб фінансові потоки також сприяли досягненню екологічних і зелених цілей. Україні також слід продовжити модернізацію екологічних установ на національному та субнаціональному рівнях, щоб забезпечити високу адміністративну спроможність планувати та впроваджувати заходи з екологічно стійкої реконструкції, а також здійснювати регулювання прозорим професійним орієнтованим на ризики способом.

Інтеграція екологічної політики в інші види політики є одним із ключових стратегічних шляхів сприяння збалансованому розвитку, оскільки така інтеграція створює відповідні умови для узгодження екологічної політики з галузевими політиками досягнення скоординованості на різних рівнях прийняття рішень і забезпечення прозорості та участі громадськості у формуванні та реалізації екологічної політики. В ЄС принцип інтеграції екологічної політики був закріплений у Договорі про створення ЄС і реалізується в програмах і планах дій з охорони довкілля та Кардіфських стратегіях інтеграції екологічних аспектів у галузеві політики.

В Україні питання інтеграції екологічної політики знайшли своє відображення в Стратегії державної екологічної політики та Національному плані дій з охорони навколишнього природного середовища, але на практиці мають обмежений характер через існування різноманітних бар'єрів на рівні законодавства, стратегічного планування, фінансування традицій управлінської діяльності та створення відповідних інституцій. Необхідність виконання положень Директив ЄС спрямованих на інтеграцію екологічної

політики в інші галузеві політики має сприяти впровадженню принципу інтеграції екологічної політики в систему державного управління в Україні. Основними інструментами інтеграції екологічної політики є інструменти планування оцінка впливу на навколишнє середовище стратегічна екологічна оцінка системи екологічного менеджменту ринкові та економічні інструменти.

Перспективи подальших досліджень полягають в аналізі стану і перспектив інтеграції екологічної політики в галузеві політики насамперед в енергетичну сільськогосподарську та транспортну політики.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрейцев В. І. Екологічне право і законодавство суверенної України: проблеми реалізації державної екологічної політики : монографія / В.І. Андрейцев. Дніпропетровськ : НГУ, 2011. 372 с.
2. Бех В.П., Бех Ю.В. та інші. Управління сталим розвитком : підручник для магістрів з управління та адміністрування [В. П. Бех, Ю. В. Бех, М. В. Туленков, А. А. Кравченко, Л. М. Макаренко, О. Г. Рябека, Н. В. Крохмаль, В. В. Чепак, Я. О. Чепуренко] ; за заг. ред. В. П. Бека, М. В. Туленкова ; Мін-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова, Центр наукових досліджень проблем управління сталим розвитком. Київ : Каравела, 2018. 538 с.
3. Білорус О. Г. Глобальні стратегії Євросоюзу : монографія / О. Г. Білорус, Ю. М. Мацейко, І. І. Вітер / за наук. ред. О. Г. Білоруса; Ін-т світової економіки і міжнародних відносин, відділення економіки. К. : Вид-во КНЕУ, 2009. 528 с.
4. Боголюбов В. М. Стратегія сталого розвитку: Підручник / В. М. Боголюбов, М. О. Клименко, Л. Г. Мельник, О. О. Ракоїд // За редакцією професора В. М.Боголюбова. К.: ВЦ НУБПУ, 2018. 446 с.
5. Бут Ю. С. Управління процесами використання природних ресурсів в країнах Європейського Союзу: екологічний аспект / Ю. С. Бут // Проблеми системного підходу в економіці : зб. наук. праць №2, 2011. [Електронний ресурс] Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/e-journals/PSPE/2011_2/index.html
6. Ветвицький Д. О. Напрями та пріоритети розвитку державної екологічної політики України в умовах глобалізації / Д. О. Ветвицький // Наукові розвідки з державного та муніципального управління (Вип. 1), 2013. С. 108-121
7. Голікова А. П., Довгаль О. А. Міжнародні економічні відносини: підручник. Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2014. 602 с.

8. Громадська Н. А. Основні напрямки політики Європейського Союзу. Миколаїв: ЧДУ ім. Петра Могили, 2019. С. 140-162. [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://lib.chmnu.edu.ua/pdf/posibnuku/252/9.pdf>
9. Калініченко Т. Б. До питання формування організаційно-економічного механізму управління природокористуванням. [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.meprints.ksame.krakov.ua>
10. Каучурінер В. Л. Правове регулювання екологічної політики Європейського Союзу у сфері виробництва: дис. ... канд. юрид. наук. Одеса, 2016. [Електронний ресурс] Режим доступу: http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/5926/Kachuriner_AKD.pdf?seq
11. Кравців В. С. Регіональна екологічна політика в Україні (теорія формування, методи реалізації): монографія / В. С. Кравців; НАН України. Ін-т регіональних досліджень. Львів, 2007. 336 с.
12. Круш П. В. Національна економіка: Підручник / За ред. проф. П. В. Круша. К.: Каравела, 2018. 536 с.
13. Ладиченко В., Гиренко І., Головка Л., Вітів В. Екологічна політика і право ЄС. Навчальний посібник. К., 2019. 364 с.
14. Луців Б. Л., Кравчук І. С., Сас Б. Б. Інвестування: Підручник. Тернопіль: Економічна думка, 2014. 544 с.
15. Маслюківська О. Тенденції у застосуванні ринкових інструментів для впровадження Стратегій сталого розвитку країн Європейського Союзу. ІХ Міжнародний науковий конгрес, Харків, 26–27 березня 2009 р. Харків : Магістр, 2009. С. 166-167
16. Медведєва М. О. Теоретичні та практичні аспекти реалізації міжнародно-правових норм у галузі охорони навколишнього середовища / М.О. Медведєва. К. : Фенікс, 2012. 484 с.
17. Мельник Л., Дегтярьова І. Європейський досвід використання економіко-правових інструментів забезпечення сталого розвитку. Механізм регулювання економіки № 1. Суми, 2012. С. 13-24.

18. Мельник, Л. Г. Екологічна економіка : підручник / Л.Г. Мельник. 3-е вид. випр.і допов. Суми : Університетська книга, 2006. 367 с.
19. Мельник, Л. Г. Сучасні тренди економічного розвитку: Досвід ЄС та практика України: підручник. Суми: ПФ «Видавництво «Університетська книга», 2021. 432 с.
20. Островерх О. О. Природоохоронне законодавство та охорона праці: конспект лекцій / О.О. Островерх, Т.М. Ковалевська. Х.: НУЦЗУ, 2011. 162 с.
21. Перга Т. Інноваційні механізми екологічного менеджменту в Україні. // Дослідження міжнародної економіки: Збірник наукових праць. К.: ІСЕМВ НАН України № 2 (67), 2011. С. 75-86.
22. Солодуха М.В., Теницька І.А., Фінансові наслідки екологічних порушень для бізнесу: вітчизняний та зарубіжний досвід. Сучасні інструменти управління корпоративними фінансами: Зб. Матеріалів II Всеукр. науково-практичної інтернет-конференції студентів, аспірантів та молодих вчених. Київ: КНЕУ, 2018. С. 611-614
23. Толкованов В. Розвиток і впровадження інструментів політики державного управління : вітчизняний та зарубіжний досвід. // Науковий вісник №12, 2013. [Електронний ресурс] Режим доступу: www.lvivacademy.com
24. Томас В., Дайламі М., Дарешвар А. Якість економічного зростання. //наук. ред. пер. О. Кілієвич// К. : Видавництво Соломії Павличко «Основи», 2002. 350 с.
25. Труш О., Андрієнко М., Ломовських Г. Формування та реалізація спільної екологічної політики Європейського Союзу в умовах сучасних інтеграційних процесів. К : Державне управління №1, 2014. [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/db/2014-1/doc/4/05.pdf>
26. Фесянов П. О. Державне регулювання екологічної безпеки на рівні регіону: досвід європейських країн. [Електронний ресурс] Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/e-journals/dutp/2011_1/txts/Fesyaynov.pdf

27. Фостолович В. А. Суть екологічного податку в економіці природокористування / В. А. Фостолович, А. С. Возик // Збірник наукових праць ВНАУ № 4 (70), 2012. С. 175-180

28. Закон України «Про основні засади (стратегії) державної екологічної політики України на період до 2030 року». [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19#Text>

29. Офіційний сайт Державної служби статистики України. [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

30. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. [Електронний ресурс] Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/control/publish/article?art_id=246581344

31. Aistleitner M., Gräbner C., and Hornykewycz A. Theory and Empirics of Capability Accumulation: Implications for Macroeconomic Modelling. *Research Policy* 50 (6), 2021. 207 p. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0048733321000615?via%3Dihub>

32. Albrecht, E. Discursive struggle and agency – updating the Finnish Peatland Conservation Network. – *Finland : Social Sciences*, 7 (10), 2018. P. 177–193. URL: <https://www.mdpi.com/2076-0760/7/10/177>

33. Ashraf, N., Knaepen, H., van Seters, J., Mackie, J. *The Integration of Climate Change and Circular Economy in Foreign Policies*; European Centre for Development Policy Management: Maastricht, The Netherlands, 2020. URL: <https://ecdpm.org/work/the-integration-of-climate-change-and-circular-economy-in-foreign-policies>

34. Becker W., Norlen H., Dijkstra L., Athanasoglou S. Wrapping up the Europe 2020 strategy: A multidimensional indicator analysis. *Environmental and Sustainability Indicators* (Vol. 8), 2020. URL: <https://doi.org/10.1016/j.indic.2020.100075>

35. Becker, T. et al. A Blueprint for the Reconstruction of Ukraine. // Centre for Economic Policy Research, London, 2022. URL: https://repository.graduateinstitute.ch/record/300525?_ga=2.90230298.1207809163.1673972980-1796509862.1673972980
36. Best R., YueZhang Qiu. What explains carbon-pricing variation between countries? UK: Elsevier, Energy Policy (Vol. 143), 2020. P. 229-301 URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0301421520302858>
37. Dimmelmeier, A. Rethinking Scenario Analysis from a Green and Social Perspectives. – Foundation for European Progressive Studies: Belgium, 2021. URL: <https://feps-europe.eu/wp-content/uploads/2021/11/Rethinking-Scenario-Analysis-from-a-Green-and-Social-Perspective.pdf>
38. Edenhofer, O., Creutzig J. and other. Closing the Emission Price Gap. UK: Global Environmental Change 31, P. 132-143. URL: <https://doi.org/10.1016/j.gloenvcha.2015.01.003>
39. Elkerbout, M., Egenhofer, C. Fit for 55 – Is the European Green Deal Really Leaving No-One Behind? Center for European Policy Studies: Brussels, Belgium, 2021. URL: <https://www.ceps.eu/fit-for-55-is-the-european-green-deal-really-leaving-no-one-behind>
40. Hadji-Lazaro, P., Quorning, S., Fröhlich, T., Theine, H., Forster, T. Taking the Temperature of European Green Deal; Foundation for European Progressive Studies: Brussels, Belgium, 2022. URL: <https://www.feps-europe.eu/attachments/publications/ps%20-%20green%20deal.pdf>
41. Hakim S., Makuch, K. Conflicts of Interest: The Environmental Costs of Modern War and Sanctions, 2022. URL: <https://www.rusi.org/explore-our-research/publications/commentary/conflicts-interest-environmental-costs-modern-war-and-sanctions>
42. Hens L., Melnyk L. Social and economic potential of sustainable development / ed. by L. Hens and L. Melnyk. Sumy : University Book, 2008. 350 p. URL: <http://doi.org/10.21272/mmi.2019.3-21>

43. Leschenko K. Mechanism and Instruments for Realizing the Environmental-Economic Policies of the Post-Socialist countries of the Eastern Europe / K. Leshchenko, V. Chuzhykov, T. Obolenska // European Researcher № 12-1, Vol. 88, 2014. P. 2069-2080. URL: <http://dx.doi.org/10.13187/er.2014.88.2069>
44. Machin, A. Changing the story? The discourse of ecological modernisation in the European Union. Environmental Politics No. 28 (2), 2019. P. 208-227. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/09644016.2019.1549780>
45. Oberthür, S., Dupont, C. The European Union's international climate leadership: towards a grand climate strategy? – UK: Journal of European Public Policy, 2021 P. 1095-1114. URL: <https://doi.org/10.1080/13501763.2021.1918218>
46. OECD. Database on economic instruments used for environmental policy and natural resources management. URL: <http://www.oecd.org>
47. Pouikli, K. Towards mandatory Green Public Procurement (GPP) requirements under the EU Green Deal: reconsidering the role of public procurement as an environmental policy tool. – DE: Springer Berlin Heidelberg, ERA Forum (Vol. 21, No. 4), 2021 P. 699–721. URL: <https://link.springer.com/article/10.1007/s12027-020-00635-5>
48. Rybski R. Energy in the European Green Deal: impacts and recommendations for MENA countries. Journal of World Energy Law and Business, 2022. P. 1–16. URL: <https://doi.org/10.1093/jwelb/jwac033>
49. Saha D. et al. Economic reasons for a green reconstruction programme for Ukraine reforms. 2022. URL: https://www.lowcarbonukraine.com/wp-content/uploads/PB_03_2022_en_Green-reconstruction.pdf
50. Selin, H., Van Deveer, S. D. EU Environmental Policy Making and Implementation: changing processes and mixed outcomes. USA: Boston, Massachusetts: Union Studies Association, 2015. 288 p. URL: <http://aei.pitt.edu/79664/>

51. Sustainability – it's good for business. 2019. Green economy Canada : web-site. URL: <https://greeneconomy.ca/sustainability-its-good-for-business/>
52. Tamma P., Schaart E., Gurzu A. Europe's Green Deal plan unveiled. POLITICO, 2019. URL: <https://www.politico.eu/article/the-commissions-green-deal-plan-unveiled/>
53. Turnhout, E., et al. The construction of legitimacy in European nature policy: expertise and participation in the service of cost-effectiveness. Environmental Politics, 24 (3), 2015. P. 461-480. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/09644016.2015.1008260>
54. COP26 The Glasgow Climate Pact. URL: https://unfccc.int/sites/default/files/resource/cop26_auv_2f_cover_decision.pdf
55. European Commission, Ukraine: Commission presents plans for the Union's immediate response to address Ukraine's financing gap and the longer-term reconstruction. 2022. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_22_3121
56. European Commission. Delivering on the UN's Sustainable Development Goals: A Comprehensive Approach. SWD (2020), 2020. URL: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/delivering_on_uns_sustainable_development_goals_staff_working_document_en.pdf
57. European Commission. The EU Leads Global Efforts on the Circular Economy with Its New Action Plan (2020). SWITCH to Green Facility: Brussels, Belgium, 2020. URL: <https://www.switchtogreen.eu/the-eu-leads-global-efforts-on-the-circular-economy-with-its-new-action-plan/>
58. European Commission. The Inclusive Green Economy in EU Development Cooperation. An Innovative Approach at the Intersection of the EU's Planet, People and Prosperity Objectives. URL: <https://op.europa.eu/ro/publication-detail/-/publication/a7a02150-01ad-11e9-adde-01aa75ed71a1/>
59. Ministry of the Environmental Protection and Natural resources. // Damage to natural reserves and protected ecosystems, 2022. URL: <https://mepr.gov.ua/en/news/39144.html>

60. The official site of Eurostat. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/data/database>
61. The official site of the World Bank. URL: <https://data.worldbank.org/>
62. Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development. URL: <https://sdgs.un.org/2030agenda>
63. UN Environment Program. Green Economy Modelling. URL: <https://www.unep.org/explore-topics/green-economy/what-we-do/economic-and-trade-policy/green-economy-modelling>

Заголовок

Предко_Аріна_Станісла

вівна підрозділ

Науковий керівник Лещенко

К.А.

Автор

кафедра європейської економіки і бізнесу

Перелік можливих спроб маніпуляцій з текстом

У цьому розділі ви знайдете інформацію щодо текстових спотворень. Ці спотворення в тексті можуть говорити про МОЖЛИВІ маніпуляції в тексті. Спотворення в тексті можуть мати навмисний характер, але частіше характер технічних помилок при конвертації документа та його збереженні, тому ми рекомендуємо вам підходити до аналізу цього модуля відповідально. У разі виникнення запитань, просимо звертатися до нашої служби підтримки.

Заміна букв 0 Інтервали 0 Мікропробіли 2 Білі знаки 0 Парафрази (SmartMarks) 169

Обсяг знайдених подібностей

Зверніть увагу, що високі значення коефіцієнта не автоматично означають плагіат. Звіт має аналізувати компетентна / уповноважена особа.

16.32%

2.06%

10.19%

2.06%

16.32%

10.19%

КП 1 КП 2 КЦ

Подібності за списком

16087 Кількість слів

122168

25

джерел

Кількість символів

Доля фрази для коефіцієнта подібності 2

Прокручіть список та аналізуйте, особливо, фрагменти, які перевищують КП 2 (позначено жирним шрифтом). Скористайтеся посиланням "Позначити фрагмент" та перегляньте, чи є вони короткими фразами, розкиданими в документі (випадкові схожості), численними короткими фразами поруч з іншими (мозаїчний плагіат) або великими фрагментами без зазначення джерела (прямий плагіат).

10 найдовших фраз Колір тексту

порядковий
НОМЕР НАЗВА ТА АДРЕСА ДЖЕРЕЛА URL (НАЗВА БАЗИ)
КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)

1	http://kprmk.gov.ua/public/img/navch_predm/predm_prurud_mat/biolog/met_mat_stal_rozv.do	148	95
cx	ssl.webflow.com/625d81ec8313622a52e2f031/631985f98e23fb55a59d05ab_UA%20Environment%20Recovery_UKR.pdf	0.92 %	0.65 %
2	https://uploads		
104	ssl.webflow.com/625d81ec8313622a52e2f031/631985f98e23fb55a59d05ab_UA%20Environment%20Recovery_UKR.pdf	0.59 %	4
3	https://uploads		71
	content/uploads/2019/08/%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA		

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА**

ФАКУЛЬТЕТ МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІКИ І МЕНЕДЖМЕНТУ

**РОЗВИТОК ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ
В НОВИХ РЕАЛІЯХ МІЖНАРОДНИХ
ВІДНОСИН**

Збірник матеріалів

**Студентської науково-практичної
Інтернет-конференції**

**м. Київ,
7 грудня 2022 р.**

ETIS Київ
2022

УДК 339.9(477)(06)

Р 64

Організаційний комітет:

Бурмака Микола Олексійович - к.е.н., доцент

Вінська Оксана Йосипівна - к.е.н., доцент

Галенко Оксана Миколаївна - д.е.н., професор

Козачок Тетяна Сергіївна - к.е.н., доцент

Максименко Анна Вікторівна - к.е.н., доцент

Олійник Вікторія Володимирівна - к.е.н., доцент

Поплюйко Андрій Миколайович - к.е.н., доцент

Салодковський Юрій Мечиславович - к.е.н., доцент

Столярчук Ярослава Михайлівна - д.е.н., професор

Федірко Олександр Анатолійович - д.е.н., доцент

Черницька Тетяна Володимирівна - к.е.н., доцент

(Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана)

Редколегія може не поділяти погляди, викладені у збірнику.

Автори тез доповідей несуть відповідальність за їхній зміст

Розвиток економіки України в нових реаліях міжнародних відносин:
Р 64 зб. матеріалів студентської наук.-практ. інтернет-конф., 7 грудня
2022 р., м. Київ. [Електронний ресурс]. – Київ: КНЕУ, 2022. – 270 с.
ISBN 978-966-926-420-6

У збірнику подано тези доповідей студентів факультету міжнародної економіки і менеджменту ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

УДК 339.9(477)(06)

1. International tourism growth continues to outpace the global economy | UNWTO. *UNWTO | World Tourism Organization a UN Specialized Agency*. URL: <https://www.unwto.org/international-tourism-growth-continues-to-outpace-the-economy> (date of access: 16.11.2022).

2. International Tourism and Covid-19 | Tourism Dashboard. *UNWTO | World Tourism Organization a UN Specialized Agency*. URL: <https://www.unwto.org/tourism-data/international-tourism-and-covid-19> (date of access: 16.11.2022).

3. The future of tourism: travel trends for 2021 and beyond. *Tour Operator Software*. URL: <https://www.tourwriter.com/travel-software-blog/future-tourism-2021/> (date of access: 16.11.2022).

Предко А.С.

ЕКОНОМІЧНІ ІНСТРУМЕНТИ РЕАЛІЗАЦІЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ ЄС

Європейський Союз (ЄС) має один із найвищих екологічних стандартів у світі. Екологічна політика допомагає економіці ЄС стати більш екологічними, захищати природні ресурси Європи та зберегти здоров'я та добробут громадян. Екологічна політика та закони ЄС захищають довколишнє середовище та сприяють зберігати чистоту води, забезпечують утилізацію відходів та допомагають бізнесу рухатися до стійкої економіки. Хоча якість навколишнього середовища є основою для здоров'я та добробуту громадян, ЄС стикається з низкою проблем, таких як зміни клімату, викиди парникових газів та нестійке споживче виробництво.

Для боротьби зі змінами клімату ЄС формулює та реалізує політику та стратегії, відіграючи провідну роль у міжнародних переговорах щодо кліматичних питань. Такі заходи, як двадцять шоста конференція Організації Об'єднаних Націй (COP26) у Глазго (31.10. – 12.11.2021) щодо змін клімату, демонструють участь та прагнення до дій щодо зміни клімату та допомагають вразливим націям. ЄС прагне до належного виконання Паризької угоди (Міжнародний договір про зміни клімату, встановлений на COP21). Він прагне сприяти технологіям з низьким вмістом вуглецю, захистити та покращити якість навколишнього середовища.

Європейська екологічна політика заснована на статтях 11 та 191 – 193 «Договору про функціонування Європейського Союзу». Стаття 191 цього договору стверджує, що сталий розвиток є всеосяжною метою для ЄС, яка передбачає збереження, захист та покращення якості навколишнього середовища. В останні роки урядові установи досягли значного прогресу в покращенні навколишнього середовища.

Протягом багатьох років відбулося кілька досягнень, таких як створення Міжурядової групи з питань зміни клімату в 1988 році, саміт Землі, що проводиться в Ріо-де-Жанейро зі створенням конвенції Рамки Організації Об'єднаних Націй у 1992 році, «Кіотський протокол» у 1997 році або «Паризька

угода» у 2015 році (COP21) щодо збереження середньої температури у світі нижче 2°C, намагаючись обмежити збільшення до 1,5°C та публікації порядку денного 2030 з 17 цілей сталого розвитку.

Остання конференція, що відбулася в Глазго (COP26) демонструє залучення та боротьбу за вживання заходів щодо боротьби зі змінами клімату та допомоги найбільш вразливим націям. ЄС встановив більш амбітні цілі, щоб зменшити викиди щонайменше на 55% до 2030 року порівняно з 1990 роком, за мету – стати першим континентом з нейтральним кліматом до 2050 року, як зазначено в «Законі про Європейський клімат».

Модель кругової економіки повинна стати основою для політики ЄС, де заохочується стійке споживання, а ресурси, що використовуються в економіці, зберігаються якомога довше. Метою має стати підтримка цінності продуктів, матеріалів та ресурсів в економіці якомога довше та мінімізувати генерацію відходів. Солідарність повинна стати принципом європейської зеленої угоди, співпрацюючи між усіма державами-членами та різними частинами суспільства. Досягнення кліматичного нейтралітету вимагатиме колективних рішень, наразі багато громадян, особливо молодь, змінюють свої споживчі звички та мають достатньо інформації, щоб обмежити свій вуглецевий слід та жити в зеленому та здоровішому середовищі. З урахуванням усіх законів, природний капітал ЄС повинен бути захищений, збережений та посилений. ЄС повинен отримати низьку емісію, ресурсну, зелену та конкурентну економіку, а громадяни ЄС повинні бути захищені від екологічних ризиків для здоров'я та добробуту.

Захист навколишнього середовища та заохочення інновацій може допомогти створити нові можливості бізнесу та працевлаштування, одночасно забезпечуючи нові інвестиції. У політиці ЄС «зелене зростання» відіграє центральну роль, щоб забезпечити економічне зростання шляхом екологічного дива. Воно повинне підтримувати відновлення зеленого ЄС після пандемії COVID-19, допомогти поширити екологічні закони та правила в межах ЄС та поза ним, а також підвищити інновації в зелених продуктах та технологіях майбутнього.

Список літератури:

- 1.COP 21 [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://unfccc.int/event/cop-21>.
- 2.Environment [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://european-union.europa.eu/priorities-and-actions/actions-topic/environment_en.
- 3.Green Economy [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://ieep.eu/work-areas/green-economy>.

Масенко З. І.

СВІТОВІ ВИКЛИКИ, З ЯКИМИ СТИКАЄТЬСЯ МЕДІА ІНДУСТРІЯ

Медіа індустрія - сукупність різних організацій та осіб, які спільно займаються виробництвом, публікацією та розповсюдженням медіа повідомлень, які

Наукове видання

РОЗВИТОК ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В НОВИХ РЕАЛІЯХ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

Збірник матеріалів

**Студентської науково-практичної
Інтернет-конференції**

7 грудня 2022 р.

Видано в авторській редакції

Підписано до друку 08.12.22. Формат 60×84/8
Друк. арк. 11,25. Зам. № 22-5737

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана
03680, Україна, м. Київ, пр. Перемоги, 54/1

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб'єктів видавничої справи (серія ДК, №235 від 07.11.2000)

E-mail: litera_kneu@ukr.net

АНОТАЦІЯ

Аріна Предко . Економічні інструменти реалізації екологічної політики ЄС. – Рукопис.

Кваліфікаційна магістерська робота за спеціальністю 292 «Міжнародні економічні відносини», 2023

Магістерська робота присвячена дослідженню теоретичних та практичних аспектів застосування економічних інструментів екологічної політики ЄС.

У роботі розглянуті поняття та види економічних інструментів екологічної політики ЄС, сучасний підхід та реалізацію, а також методи оцінювання їх ефективності. Ми проаналізували сучасний стан впровадження та їх ефективність у країнах-членах ЄС. А також виявили перспективи та шляхи вдосконалення економічних інструментів екологічної політики ЄС для країн-членів та України зокрема.

Ключові слова: *зелена угода, циркулярна економіка, глобалізація, економічні інструменти, екологічна політика ЄС, енергоефективність, конвергенція, сталий розвиток, альтернативні джерела енергії*

ABSTRACT

Author. Economic instruments for the implementation of EU environmental policy. – Manuscript.

Qualifying master's thesis in specialty 292 "International Economic Relations", 2023

The master's thesis is devoted to the study of theoretical and practical aspects of the application of economic instruments of the EU environmental policy. The thesis examines the concepts and types of economic instruments of the EU environmental policy, the current approach and implementation, as well as methods for assessing their effectiveness. We have analyzed the current state of implementation and their effectiveness in EU member states. We have also identified prospects and ways to improve the economic instruments of the EU environmental policy for EU member states and Ukraine in particular.

Keywords: *green deal, circular economy, globalization, economic instruments, EU environmental policy, energy efficiency, convergence, sustainable development, alternative energy sources*